

Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õppekava

1. Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õppekava alused ja põhimõtted

Tartu Täiskasvanute Gümnaasium (TTG) on kool, kus töötavad koos põhikool ja gümnaasium ning kus õpe toimub üksnes mittestatsionaarses õppevormis.

TTG õppekava on väljundipõhine, st et rõhuasetus on õppeprotsessi lõpuks omandatavate õpitulemuste/pädevuste saavutamisel ja nende hindamisel. Õppekava toetab mõtteviisi, kus numbrilise hindamise kõrval keskendutakse õpitulemuste kujundavale hindamisele. Suurt tähelepanu pööratakse üld- ja valdkonnapädevustele ning kogu õppetegevuses ja aineõpetuses läbivatele teemadele.

1.1. Kooli eripära

TTG on kvaliteetset haridust pakkuv täiskasvanute õppe kompetentsikeskus Eestis.

Paindlikus, turvalises, toetavas ning avatud keskkonnas loome eeldused elumuutvateks võimalusteks ja eneseteostuseks nii õppijatele kui ka õpetajatele.

TTG juhendab, toetab ja õpetab oma õppijaid sellisel viisil, et meie vilistlased tulevad eluga edukalt toime, teadvustavad oma tegevusi ja on heade teadmistega. Seda mõtet annab edasi kooli tunnuslause „Sa saad hakkama!“.

TTG missiooniks on mõtestatud õppe kaudu kujundada täiskasvanud õppijate tulevikuvalmidust.

Visiooni saavutamiseks ja missiooni täitmiseks järgitakse TTG-s järgmiseid tegevuspõhimõtteid:

- individuaalne lähenemine: kõik õppijad saavad oma tasemest ja vajadustest lähtuvalt valida endale võimalikult sobiva viisi õppimiseks;
- õppimisvõimaluste mitmekesisus: õppida saab üksikuid aineid, täiskoormusega, päeval, õhtul, e-õppes, põimõppes, eksternina;
- õppeainete lõiming tervikliku maailmapildi kujundamiseks, kasutades õpikeskkonnana Tartu linnaruumi, kultuuri- ja mäluasutusi;
- kompetentsed õpetajad: nüüdisaegset õpikäsitlust toetavad täiendkoolitused, täiskasvanute koolitaja kutsega õpetajad;

- kooli tutvustamine täiskasvanute koolitajate parimaid praktikaid vahendava kompetentsikeskusena.

1.2. Õppekava eripära

TTG õppekava erisused tulenevad sihtgrupist ning mittestatsionaarsest õppevormist.

Õppekava üldosa on ühine põhikooli III kooliastmele ja gümnaasiumile.

Õppekava alusel toimub õppetöö ka TTG konsultatsioonipunktis Turu 56, kus on võimalik omandada põhiharidus eesti ja vene keeles ning gümnaasiumiharidus eesti keeles.

TTG õppekava koostamisel on lähtutud järgmistest põhimõtetest:

- tagada kooli ja riikliku õppekava põhieesmärkide elluviimine;
- luua tingimused iga õppija arengu toetamiseks;
- seada esikohale õppijate üld- ja ainepädevuste arendamine;
- toetada valikkursustega igapäevaeluks vajalike oskuste omandamist;
- arvestada õppijate erinevate võimete ja vajadustega ning eelneva õpi- ja töökogemusega;
- täiskasvanute õpetamisel toetuda andragoogilisele lähenemisele;
- tähtsustada õppijate õpihuvi ja õpimotivatsiooni hoidmist;
- õppeprotsessis käsitleda ainesisu ajas areneva ja muutuvana.

1.3. Õppe-kasvatustöö eesmärgid

Kooli õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastutab oma elukäigu eest, on ettevõtlik, õpihimuline ja avatud enesearendamisele, tunnetab end oma riigi kodanikuna ning mõistab oma seotust Euroopa ja maailmaga. Tal on kujunenud tulevikuvalmidus toimetulekuks muutuv maailmas.

Kool aitab kaasa **põhikoolis õppijate** kujunemisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes tahavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides (perekonnas, tööl ja ühiskondlikus elus) ning jätkata õpinguid järgmisel tasemel.

Gümnaasiumis õppijatele on loodud tingimused, et õppijad omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad hakkama saada igapäeva- ja tööelus, jätkata õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes.

Vastavalt TTG arengukavale ja haridusstrateegiale „Eesti 2035“ on põhikooli ja gümnaasiumi ülesanne kujundada õppija tulevikuvalmidust.

Nende ülesannete täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks on vajalik toetada õppijate

- 1) valmisolekut ja oskusi elukestvaks õppimiseks iseseisvalt ja koostöös, kasutades areneva tehnoloogia võimalusi;
- 2) oskusi hoolitseda oma vaimse heaolu eest;
- 3) keskkonnateadlikkuse arengut ja vastutuse võtmist oma isikliku ökoloogilise jalajälje eest.

1.4. Õppekava alusväärtused

Õppekava elluviimisel on koolis olulisel kohal väärtuskasvatus, mis kooli tegevuse kaudu kujundab õppijates eelkõige väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks. Väärtuskasvatust võib mõista avaras tähenduses kui iseloomukasvatust, mis hõlmab kõlbelise kasvatuselise kõrval ka suunitlust toetada õppijate kujunemist aktiivseteks kodanikeks ja analüüsivõimelisteks ning ettevõtlikeks inimesteks.

Väärtuskasvatus eeldab kogu koolipere vastastikust usaldust ning koostööd. Alusväärtuste kujundamise võtmeisik on õpetaja, kelle ülesanne on pakkuda isiklikku eeskuju, toetada õpilaste loomupärast soovi enda identiteedis selgusele jõuda ning pakkuda sobiva arengukeskkonna kaudu tuge erinevates rühmades ja kogukondades ning kogu ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisharjumuste väljaarenemiseks.

TTG õppekava tugineb riiklikus õppekavas oluliseks peetud väärtustele, mis tulenevad Eesti Vabariigi põhiseaduses, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse

- **üldinimlikke väärtusi** (ausus, hoolivus, aukartus elu ees, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu);
- **ühiskondlikke väärtusi** (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, isamaalisus, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

TTG-s toimivad põhiväärtused on töötajate ja õppijatega läbi arutatud ja nende tunnetamine õppeasutuses nii õpetajate kui õppijate poolt läbi hääletatud. TTG põhiväärtused on:

- **mõtestatud õpitee** – mõtestatus, akadeemiline ausus, eesmärgipärasus, motiveeritus, julgus, loomingulisus, vastutus – ja kohusetunne, pingutuse väärtustamine, elukestev õpe;
- **lugupidamine ja hoolivus** – vastastikune viisakus ja märkamine, austus, sallivus, empaatia, heatahtlikkus, kokkulepetest kinnipidamine;
- **paindlikkus** – õppijate individuaalsusega arvestamine, erinevate õppevormide võimaldamine, avatus;
- **eluterve hoiak** – mõistlikkus, tasakaalukus, uuendusmeelsus, vaimne ja füüsiline tervis, motiveeritus, rõõmsameelsus, rahulik õpikeskkond, traditsioonide järgimine;
- **koostöö** – erinevate sihtrühmade ja huvigruppidega, kolleegidega, õppijatega, õppijate omavaheline koostöö, üksteiselt õppimine.

2. Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õppekorraldus põhikoolis

2.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III kooliastmes

Põhikoolis võimaldatakse õpet III kooliastmes põhikooli riikliku õppekava (PRÕK) alusel. Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatuse põhitaotlus aidata õppijatel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäeva- ja tööelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida. Kolmandas kooliastmes keskendutakse

- õpimotivatsiooni hoidmisele;
- õppesisu ja omandatavate oskuste seostamisele igapäevaeluga ning nende rakendamise võimalustele tööelus ja jätkuõpingutes;
- erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ning enesekontrollioskuse arendamisele;
- pikemaajaliste õppeülesannete (sealhulgas uurimuslike õppeülesannete) planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
- õppijate toetamisele nende edasiste õpingute ja sobivate kutsevalikute tegemisel.

2.2. Põhikooli õppekorraldus ja tunnijaotusplaan

Mittetatsionaarses õppes tagab kool õppijale koormuse vähemalt 24 õppetundi õppeveerandi iga nädala kohta. Kuni kümne õppijaga klassis tagab kool õppijale koormuse vähemalt 15 õppetundi õppeveerandi iga nädala kohta. Õppija nõusolekul võib koormust vähendada.

Õppija koormus sätestatakse kooli päevakavaga või vajaduse korral individuaalse õppekavaga.

Õppijatele on võimalik koostada individuaalne õppekava klassi läbimise aja pikendamiseks ja/või pakkuda üldist tuge õpiabirühma või kooli tugispetsialisti (koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog) poolt.

Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) §-le 22 on mittestatsionaarne õpe suunatud täiskasvanud õppijale ning suur osakaal on iseseisval õppimisel. Kool võimaldab õppimiskohustusliku ea ületanud isikutele lõpetada põhikool riikliku õppekava alusel ka eksternina.

Tunnijaotuskava põhikoolis vaadatakse ümber igal õppeaastal ning korrigeeritakse vastavalt õppijate arvule. Koolis ei õpetata kehalist kasvatust ja tööõpetust. Olemasolevate ja prognoositud õppijate arvu järgi on õppekavas planeeritud 7. klassis kuni 16 ja 8. ja 9. klassis kuni 20 tundi (tabel 1), 4 tunni osas planeeritakse õpiabi.

Tabel 1. Põhikooli tunnijaotuskava III kooliastmes

	7. klass	8. klass	9. klass	kokku
emakeel	2	2	2	6
kirjandus	1	1	2	4
vene keel/saksa keel võõrkeelena	1	1	1	3
inglise keel võõrkeelena	1	1	1	3
matemaatika	3	4	4	11
loodusõpetus	1			1
geograafia	1	1	1	3
bioloogia	1	2	1	4
keemia		2	1	3
füüsika		1	1	2
ajalugu	1	1	1	3
inimeseõpetus	1	1		2
ühiskonnaõpetus			1	1
muusika	1	1	1	3
kunst	1	1	1	3
õpioskused (valikaine)		1	1	2
karjääriõpetus (valikaine)			1	1

eesti keel võõrkeelena (vene emakeelega õppijatele)	2	2	2	6
	15	20	20	55

2.3. Läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö korraldamise põhimõtted ning temaatilised rõhuasetused

Kolmandas kooliastmes korraldab kool õppijale läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö. Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Loovtöö temaatika on valitud kooli poolt.

Loovtöö tähendab uurimust, projekti, kunstitööd või muud taolist, mis lähtub läbivatest teemadest või on õppeaineid lõimiv. Uurimus eeldab materjali kogumist, analüüsimist/süsteemiseerimist ja üldistamist ning järelduste tegemist. Projekt eeldab selle kavandamist, läbiviimist ja tagasisidestamist. Kunstitöö eeldab idee loomist, teose valmistamist ning selle esitlemist näitusena. Loovtöö sisaldab kirjalikku osa, mis annab ülevaate tööprotsessist.

Loovtööde läbiviimist ja tagasisidestamist korraldab direktori käskkirjaga moodustatud töörühm. Loovtöö läbiviimisesse võivad olla kaasatud ka koostööpartnerid väljastpoolt kooli (näit muuseum, MTÜ jne).

3. Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õppekorraldus gümnaasiumis

3.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused gümnaasiumis

Gümnaasiumis käsitatakse õppimist õppija aktiivse ja sihipärase tegevusena, mis on suunatud informatsiooni mõtestamisele ja tõlgendamisele vastastikuses toimes teiste õppijate, õpetajate ja üldisema elukeskkonnaga, toetudes juba olemasolevatele teadmistele.

Gümnaasiumi õppekeskkond soodustab iseseisvat õppimist, sealhulgas vajalike õpioskuste kujunemist. Õppijad seavad endale eesmärgid, töötavad nii iseseisvalt kui ka kollektiivselt ning erinevaid töömeetodeid katsetades leiavad sobivaimad õpistrateegiad.

Gümnaasiumi lõpetaja on omandanud 21. sajandil vajalikud üldoskused.

3.2. Gümnaasiumi õppekorraldus ja tunnijaotusplaan

Tulenevalt mittestatsionaarse õppevormi erisustest ei paku kool erinevaid õppesuundi, vaid toetab kohustuslike valikkursustega õppijate hakkamasaamist õppetöös ja edasises elus. Juhendatud õppe ja iseseisva õppe proportsioonid koolis on paindlikud, mistõttu kursuse läbimine ei tähenda alati 35 õppetundi juhendatud tegevust, vaid osa sellest on õppija iseseisvalt omandatud õppematerjal ja sooritatud tööülesanne, mida õpetaja hindab. Kool tagab õppijale koormuse gümnaasiumis 24 õppetundi õppeperioodi iga nädala kohta, mis võimaldab tal täiskoormuse korral läbida 24 kursust aastas ja lõpetada kool 3 aastaga, läbides 72 kursust.

Koolis võib õppida ka üksikuid õppeaineid. Üksikuid õppeaineid õppiva õppija koormus lepatakse kokku igaks õppeaastaks õppija ja õppenõustaja koostöös. Kuna üksikuid aineid õppiv õppija õpib osakoormusega, siis tema õppeaeg pikeneb.

TTG pakub võimalust läbida gümnaasiumi ainekursusi e-õppena. E-õppe korraldus on sätestatud TTG e-õppe juhendis.

Gümnaasiumi lõpetamiseks on õppijal vajalik läbida 72 kursust, mis hõlmavad kõiki riiklikus õppekavas sätestatud kohustuslikke kursusi (v.a kehaline kasvatus) ning kooli poolt pakutavaid valikkursusi (vt tabel 2). Kitsa matemaatika korral tuleb läbida õpilasel gümnaasiumis 58 kohustuslikku kursust ja 14 valikkursust (millest 7 on kohustuslikud kooli poolt) ja laia matemaatika korral 64 kohustuslikku kursust ja 8 valikkursust (millest 7 on kohustuslikud kooli poolt).

Tabel 2. Gümnaasiumi tunnijaotuskava

		G1			G2			G3			KOKKU
	Õppeaine	Kohustuslikud	Kohustuslik valik	Valikud	Kohustuslikud	Kohustuslik valik	Valikud	Kohustuslikud	Kohustuslik valik	Valikud	
	Kokku	20	4	4	22	2	6	19	5	0	82
EMAKEEL	Emakeel	2			2			2			6
	Kirjandus	2			2			1			5
	Emakeel riigieksamiks								1		1
	Emakeel, kõne ja väitlus			1							1

	Kirjandus ja film						1				1
VÕÕRKEELED	B2 võõrkeel (inglise, saksa, vene või muu keel)	2			2			1			5
	Võõrkeele ettevalmistuskursus riigieksamiks								1		1
	B1 võõrkeel (inglise, saksa, vene, hispaania või muu keel)	3			2						5
MATEMAATIK	Matemaatika kitsas	3			4			2			9
	Matemaatika 0-kursus		1								1
	Matemaatika lai	4			5			5			14
	Riigieksamikursus								2		2
	Arvutiõpetus			1			1				2
LOODUSAINED	Bioloogia				2			2			4
	Geograafia	1			1			1			3
	Keemia	2			1						3
	Biokeemia					1					1
	Füüsika	2	1		2			1			6
	Praktiline keemia			1							1
SOTSIAALAINED	Ajalugu	2			2			3			7
	Ühiskonnaõpetus							2			2
	Perekonnaõpetus							1			1
	Psühholoogia						1				1
	Praktiline psühholoogia		1						1		2
	Maaailma kultuurid ja usundid						1				1
	Karjääriõpetus						1				1
	Õpioskused		1			1					2
	Kohalugu. Tartu kultuuriväärtused			1							1
	Uurimistöö alused								1		1
KUNSTI- AINED	Kunst	1			1			1			3
	Muusika	1			1			1			3

Kool korraldab õpet ka täiskasvanud kinnipeetavatele Turu tn 56 konsultatsioonipunktis.

Olenevalt asutuse ruumiprogrammist ja päevakavast ning õppijate keskmisest arvust klassis

toimub seal õppijate nõusolekul õppetunde nädalas vähem kui 15, mistõttu õppetöös on suurem osakaal iseseisval tööol (õpetajate juhendamisel) ja individuaalkonsultatsioonidel.

3.2.1. Kooli poolt valitud valikkursused

Lisaks riiklikus õppekavas sätestatud üldainete kohustuslikele kursustele on kooli õppekavas valikkursused, mis lähtuvad kooli eripärast. Täiskasvanute gümnaasiumis asuvad õppima inimesed, keda varasematest õpingutest lahutab pikk paus ja kelle varasem õppimiskogemus ei toeta edukat õpingute taas alustamist. Sellest tulenevalt ning kooli missioonist ja õppekava üldpädevustest lähtuvalt on kõigile gümnaasiumi õppijatele kohustuslikud kursused: 1) matemaatika raudvara, 2) õpioskused, 3) loodusaineid lõimiv lisakursus, 4) uurimistöö alused, 5) B2 võõrkeele lisakursus, 6) 3 riigieksamiks ettevalmistavat kursust. Igal õppijal on võimalik valida täiendavalt valikkursusi tabeli 2 loetelust. Valikkursus korraldatakse vähemalt 12 soovija olemasolul. Lisaks arvestatakse VÕTA põhimõtetest lähtuvalt varasemate õpingute käigus läbitud valikkursusi.

3.2.2. Erinevate õppekeelte kasutamine gümnaasiumis

Vastavalt kooli põhimäärusele on õppekeeleks eesti keel. Vene keelt emakeelena kõnelevad õpilased läbivad gümnaasiumi õpingutest vähemalt 60% riigikeeles.

4. Üldpädevuste kujundamine, õppekava läbivate teemade käsitlemine, õppeainete lõimingud ning õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused

Läbivad teemad (elukestev õpe ja karjääri kujundamine; keskkond ja jätkusuutlik areng; kodanikualgatus ja ettevõtlikkus; kultuuriline identiteet; teabekeskkond ja meediakasutus; tehnoloogia ja innovatsioon; tervis ja ohutus; väärtused ja kõlblus) on üldpädevuste (kultuuri- ja väärtuspädevus; sotsiaalne ja kodanikupädevus; enesemääratluspädevus; õpipädevus; suhtluspädevus; loodusteaduste, matemaatika- ja tehnoloogiapädevus; ettevõtlikkuspädevus ja digipädevus) ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks. Neid arvestatakse õpikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ning nad võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevustest lähtuvalt on nii aineõpetus kui õppetunniväline tegevus sihipäraselt läbi mõeldud.

Erinevate õppeainete lõiming toimub õppekäikude kaudu, mis toetavad üldpädevuste kujunemist ja õppekeskkonna mitmekesistamist, ning ainekursusteüleste õppeülesannete kaudu, mis kavandatakse aineõpetajate poolt õppeaasta vältel igaks algavaks õppetsükliks.

Meie kooli traditsioonilised ühisüritused ja õppekäigud:

- õppeaasta avaaktus, kooli sünnipäeva aktus, vabariigi aastapäeva aktus, lõpuaktus;
- õppekäigud mälu-, teadus- ja loomeasutustesse Tartus ja Eestis;
- ühisüritused (kirjanik/kunstnik kooli, sünnipäevanädal, jõuluootuse pidu, emakeele päev, preemiareis tublidele õppijatele).

5. Hindamise korraldus

Õppijate õppetegevuse tulemuste tagasisidestamiseks kasutatakse koolis nii kujundavat kui kokkuvõtvat hindamist. Lähtudes riikliku õppekava väljundipõhisusest, peetakse oluliseks kujundavat hindamist.

Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õppija arengut;
- 2) anda tagasisidet õppija õppeedukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õppijat sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õppija enesehinnangu kujunemist ja toetada õppija järgnevaid valikuid;
- 5) anda alus õppija järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks;
- 6) aidata õpetajal planeerida edasist õppetegevust.

Hindamisest teavitamine on sätestatud kooli kodukorras.

5.1. Kujundav hindamine

Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õppija teadmisi, oskusi, hoiakuid. Kujundava hindamisega antakse tagasisidet õppija seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õppijat edasisel õpiteel. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õppija arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega.

Õppija kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmäärke seada ning oma õppimist analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.

Kujundava hindamise vormid põhikoolis:

- suuline ja kirjalik tagasiside,
- õppija enesehindamine,
- õppijate vastastikune hindamine,
- tunnis osalemine ja kaasatöötamine hinde osana,
- õpimapp.

Kujundava hindamise vormid gümnaasiumis:

- suuline ja kirjalik tagasiside,
- õppija tegevuse eesmärgistamine ja enesehindamine,
- õppijate vastastikune hindamine,
- seminarid,
- alternatiivtöö kursuse läbimiseks,
- essee või arutelu vahearvestuse osana,
- vigade analüüs,
- õpimapp.

Õppijatele pideva tagasiside andmisel kasutatakse ühe võimalusena punktisüsteemi, mis kursuse lõpus teisendatakse viiepallisüsteemi. Punktisüsteemi põhimõtetest teavitab aineõpetaja õppijaid kursuse alguses ning ainekavas.

5.2. Hindamise põhimõtted, korraldus ja kooli lõpetamine

Õppija teadmisi ja oskusi võrreldakse õppekavas toodud oodatavate tulemustega. Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse viiepallisüsteemis.

Viiepallisüsteemis hindamisel lähtutakse põhimõttest, et hindegas „5” (väga hea) hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust õpitulemusest, hindegas „4” (hea) 75–89%, hindegas „3” (rahuldav) 50–74%, hindegas „2” (puudulik) 20–49% ning hindegas „1” (nõrk) 0–19%.

Õppija võib kasutada TI abi õppetöös informatsiooni kogumiseks, vastamisteks valmistumisel, harjutamiseks ja enesekontrolliks.

TI abil koostatud õppeülesannete esitamine enda nime all on kõrvalise abi kasutamine ning hinne tööle on „1“ (nõrk)

Teadmiste kontroll toimub kontaktõppes. Õpetajal on õigus kirjalike ülesannete puhul küsida täpsustavaid küsimusi. (Muudetud TTG direktori kk nr 36, 26.09.2025)

Kool kasutab gümnaasiumis valikkursuste hindamisel hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viiepallisüsteemi.

5.3. Kokkuvõttev hindamine põhikoolis

Kokkuvõttev hindamine põhikoolis on hinnete koondamine arvestuslikeks hinneteks ning arvestuslike hinnete koondamine aastahinneteks. Hinded esitatakse viiepallisüsteemis.

Positiivse kokkuvõtva hinde saamiseks peab õppija saavutama vähemalt 50% õpitulemustest.

Kui kujundava hindamisena kasutatakse punktisüsteemi, teisendatakse arvestuslik hinne viiepallisüsteemi.

Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt PRÕK § 15 lõikele 9 arvestab kooli õppekava välist õppimist või tegevust koolis õpetatava osana.

Kokkuvõtivate hinnete alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õppija järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õppenõukogu teeb oma otsuse PRÕK § 22 lõigetes 8–13 sätestatud tingimustel ja korras.

5.4. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord põhikoolis

Õppija, kes ei ole sooritanud hinnatavaid õpiülesandeid ja vahearvestusi vähemalt rahuldavale hindele, saab võimaluse võlgnevuste likvideerimiseks õppetsükli lõpul arvestuste perioodil.

Õppijale, kelle arvestuslik hinne on „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, võimaldatakse selles õppeaines täiendavaid konsultatsioone, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused. Järgmisse klassi üleviimine toimub vastavalt PRÕK § 22 lõigetes 6–8 sätestatud korrale.

5.5. Kokkuvõttev hindamine gümnaasiumis

Õppija õpitulemusi õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursusehinnetega viiepallisüsteemis ning kursusehinnete alusel kooliastmehinnetega viiepallisüsteemis. Valikkursuste hindamisel kasutatakse hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viiepallisüsteemi.

Kõik hinnatavad tööd on esitatud konkreetse kursuse ainekavas. Kui kursuse vältel kasutatakse kujundava hindamisena punktisüsteemi, teisendatakse punktid kursuse lõpus viiepallisüsteemi. Kursusehinde saamiseks võib õppija sooritada ka kogu materjali hõlmava arvestusliku töö.

Kokkuvõtva hindamisena mõistetakse ka teadmiste ja oskuste tõendamist varasemate õpi- ja töökogemuste arvestamise kaudu.

Mittetatsionaarses õppevormis on gümnaasiumi lõpetamiseks vajalikud 72 kursust, millest 4 võivad olla hinnatud mitterahuldavalt.

G3 tasemel peavad kõik kohustuslikud kursused olema sooritatud hindele „rahuldav“.

Mitterahuldavalt hinnatud kursuste arv ei tohi ületada 1/3 õppeaine kohustuslike kursuste mahust gümnaasiumis. Õppeainetes, milles on ainult 3 kohustuslikku kursust, ei tohi olla üksi kursuse hinne „nõrk“.

Kooliastmehinne kujuneb kursusehinnete alusel.

5.6. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord gümnaasiumis

Õppija, kes ei ole sooritanud hinnatavaid õpiülesandeid ja vahearvestusi vähemalt hindele „rahuldav“, saab võimaluse järelevastamiseks õppetsükli lõpul arvestuste perioodil. Kui õppija ei ole osalenud kursuse ainetundides, sooritab ta kogu kursuse materjali hõlmava arvestusliku töö. Õppijal on võimalik ühte tööd vastata kokku kuni kolm korda. Kui õppija ei suuda vastata ainekursusel läbitud materjali vähemalt hindele „rahuldav“, kuulub kogu kursus kordamisele.

5.7. Hinde vaidlustamise kord

Põhikooli ja gümnaasiumi õppija, kes ei ole nõus oma töö hindegaga, pöördub 3 tööpäeva jooksul pärast hinde kandmist kooli sisevõrku aineõpetaja poole selgituse saamiseks.

Kui aineõpetaja selgitus õppijat ei rahulda, on tal õigus 5 tööpäeva jooksul esitada kirjalik avaldus koos vaidlustaluse tööga kooli juhtkonnale. Avalduses peab õppija põhjendama, miks saadud hinne teda ei rahulda. Kooli juhtkond pöördub eksperthinnangu saamiseks ainevaldkonna õpetaja poole ja vastab õppija avaldusele nädala jooksul.

5.8. Põhikooli lõpetamise korraldus

Põhikooli lõpetamine toimub PGS § 30 ning PRÕK § 23 sätestatud tingimustel ja korras.

Põhikooli lõpetab õppija, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele eesti keele, matemaatika- ning valikeksami.

Õppija või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukgu otsusega võib põhikooli lõpetanuks pidada ka õpilast, kellel on puudulik aasta- ja/või eksamihinne kuni kahes õppeaines, ning väljastada talle põhikooli lõputunnistus.

Haridusliku erivajadusega õppijale, kellel on individuaalse õppekavaga vähendatud või asendatud PRÕK õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

5.9. Gümnaasiumi lõpetamise korraldus

Gümnaasiumi lõputunnistus antakse õppijale,

- 1) kelle kooliastmehinded on vähemalt „rahuldavad“ või valikkursuste puhul „rahuldavad“ või „arvestatud“;
- 2) kes on sooritanud eesti keele või eesti keele teise keelena, matemaatika ja võõrkeele riigieksamid;
- 3) kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele sotsiaal- ja loodusvaldkonda hõlmava gümnaasiumi koolieksami;
- 4) kes on teinud ja kaitsnud gümnaasiumi jooksul õpilasuurimuse või praktilise töö, välja arvatud kooli lõpetamisel eksternina.

5.9.1. Koolieksami sooritamise alused ja temaatika

TTG koolieksam on komplekseksam, mis hõlmab sotsiaal- ja loodusvaldkonna teemasid. Eksami eesmärk on anda õppijale ja koolile tagasisidet gümnaasiumi üldpädevuste saavutamise kohta, mille kohta riiklikud eksamid annavad tagasisidet vähemal määral (kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, ettevõtlikkuspädevus). Koolieksami valmistavad ette nimetatud ainevaldkondade õpetajad. Eksam on kirjalik.

5.10. Põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamine eksternina

Õppija, kes soovib kooli lõpetada eksternina, esitab koolile sellekohase kirjaliku taotluse hiljemalt jooksva õppeaasta 1. novembriks. Gümnaasiumi lõpetamiseks sooritab ekstern arvestuste perioodil arvestustööd õppeainetes, milles tal puudub koondhinne.

Kooli lõpetamise viisi ja vastamisele kuuluvate ainete mahu lepib ekstern kooliga kokku taotluse esitamisel. Vastavalt gümnaasiumi riikliku õppekava (GRÕK) §-le 18 ei pea ekstern sooritama gümnaasiumi lõpetamiseks õpilasuurimust või praktilist tööd.

Eksternil on õigus jagada kooli lõpetamiseks vajalikud arvestused/eksamid kahele õppeaastale. Ekstern võib taotleda varasemate õpingute ja töökogemuste arvestamist õppekava täitmisel vastavalt kooli õppekavas ettenähtud korrale. Kooli lõpetamisel eksternina võimaldatakse lõpetajale kooli poolt juhendatud õppetegevust kokku vähemalt 15 arvestusliku õppetunni ulatuses. Muus osas toimub õppimine iseseisvalt.

6. Kooli õppekava välise õppimise arvestamine koolis õpetatava osana

Õppija võib taotleda varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamist (edaspidi VÕTA) õppekava täitmisel. Hinnatakse omandatud pädevuste vastavust õppeaine/õppekava õpitulemustele sõltumata omandamiskohast ja -vormist. Õppekava täitmisel võib arvestada gümnaasiumiõppes kogu ulatuses väljaspool kooli õppekava sooritatud õpingute tulemusi ja töökogemust, v.a riigieksamid ja koolieksam, mis tuleb sooritada koolis ja mis on gümnaasiumi lõpetamise tingimuseks. Varem sooritatud riigieksamite arvestamine toimub vastavalt eksami sooritamise ajal kehtinud riiklikule regulatsioonile.

Ainekursuste arvestamine (ülekanndmine) toimub tõendava dokumendi alusel (tunnistus, tõend jne) õppenõustaja või aineõpetaja poolt. Üle ei saa kanda ainekursuse jooksvaid hindeid. Erialast töökogemust arvestatakse, kui see on seotud õppekava või õpitava õppeainega. Hindamisel võib nõuda omandatu tõendamist.

VÕTA raames arvestatud kursused, lõputööd jm, mis on hinnatud mitteeristavalt (arvestatud/mittearvestatud) võrdsustuvad numbrilise hindegiga "3".

VÕTA eesmärgid:

- elukestva õppe toetamine,
- õppe paindlikumaks muutmine,
- õppija aja ja ressursi kokkuhoid,
- inimese eelnevate teadmiste, oskuste ja pädevuste väärtustamine.

6.1 VÕTA taotlemise etapid

VÕTA arvestamise protsess koosneb järgmistest etappidest:

- taotleja nõustamine;
- taotluse täitmine ja esitamine;
- taotluse hindamine;
- otsuse tegemine ja tagasiside andmine;
- esitatud vaide korral vaide menetlemine.

Taotleja nõustamine

Taotleja pöördub õppenõustaja poole, kes selgitab, kuidas taotlemine toimub ja kontrollib, et taotlus oleks täidetud korrektselt ja kogu vajalik teave ning dokumendid olemas. Esmaseks nõustamiseks tuleb kaasa võtta tõendusmaterjal õpitu kohta. Õppenõustaja otsustab, kas esitatud tõendusmaterjal sobib.

Taotluse täitmine ja esitamine

Taotleja

- esitab vormikohase taotluse koos vajaliku tõendusmaterjaliga õppenõustajale;
- vastutab esitatud andmete ja dokumentide õigsuse eest;
- esitab vajadusel täiendavaid dokumente.

Taotluse hindamine ja tagasiside

Kui varasemate õpingute või töökogemuse käigus õpitu vastab õppekavale, edastab õppenõustaja taotluse aineõpetajale (hindajale) ülevaatamiseks ja otsustamiseks.

Iga otsuse (nii negatiivse kui positiivse) korral antakse taotlejale tagasisidet maksimaalselt kahe nädala jooksul pärast taotluse esitamist.

Hindaja täpsustab otsuses, milline kursus õppekavast on loetud varasemate töökogemuste arvestamise alusel sooritatuks ja kuidas seda on hinnatud.

Taotluse mitterahuldamise korral lisab hindaja põhjenduse, miks ei saa taotlust rahuldada.

Hindaja edastab taotlusvormi koos arvestamise otsusega õppija õppenõustajale, kes teavitab sellest õppijat. Õppenõustaja lisab taotlusmaterjalid ja otsuse õppija dokumentide juurde või mitterahuldamise korral tagastab õppijale. Õppenõustaja kannab hinde/arvestuse kooli sisevõrku.

Vaidlustamine

Taotlejal on õigus esitatud taotluse arvestamise otsus vaidlustada vastavalt kooli hindamisjuhendile.

6.2 Taotlusvorm

Koolis on välja töötatud taotlusvorm varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamiseks.

Koos taotlusega on nõutav vastava tõendusmaterjali esitamine:

- varasemate õpingute puhul – akadeemiline õiend, hinneteleht, diplom;
- täienduskoolituste puhul – tunnistus, tõend;
- töökogemuse puhul – ametisse nimetamise käskkirja koopia, ametijuhend, töökogemusest õpitu analüüs, portfoolio vm;
- riigikaitse puhul – elektrooniline tõend.

7. Gümnaasiumi lõputöö korraldus

Lõputöö (õpilasuurimus või praktiline töö) on õppija või õppijate poolt õppekava raames ettevalmistatud kirjalik töö. Lõputöö on koos juhendajaga planeeritud, läbi viidud ja kirjalikult vormistatud töö, mis vastab kooli lõputöö juhendile. Õppija lõputöö koosneb kahest osast: teoreetilisest osast ja uurimuslikust osast või tööprotsessi kirjeldusest.

Uurimistöö põhieesmärkideks on kirjandusega töötamise, andmete kogumise ja analüüsimise ning teadusliku töö vormistamise kogemuse saamine. Uurimistöö kajastab õppija uurimistulemusi ja seisukohti ning ei piirdu üksnes refereerimisega.

Praktiline töö on õppija või õppijate poolt loodud teos, käsitööese, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt. Kirjalik osa avab praktilise töö tausta, lähtealused ja eesmärgid ning kirjeldab tööprotsessi ja töö tulemust.

7.1. Lõputöö teema valimine ja kinnitamine

Lõputöö teema valivad G3 taseme õppijad kooskõlastatult juhendajaga I õppetsükli jooksul. Juhendaja nõusolekul võib lõputöö teema valida ka G2 taseme osalise õppekoormusega õppija.

Õppija esitab kooli õppealajuhatajale hiljemalt I õppetsükli arvestuste nädala lõpuks paber kandjal avalduse, millel on kirjas töö teema ning eesmärk ja juhendaja nõusolekut kinnitav allkiri. Valitud teemat üldjuhul samal aastal muuta ei saa.

Kui õppija asub kooli õppima pärast II õppetsükli lõppu, ei ole võimalik jooksval õppeaastal lõputöö teemat valida ja tööd kaitsta.

Gümnaasiumi lõpetamisel arvestatakse eelnevas koolis kaitstud ja dokumentaalselt tõestatud lõputööd.

7.2. Lõputöö valmimise protsess

Lõputöö valmimise protsessile, vormistamisele ja kaitsmisele esitatavad nõuded on sätestatud TTG lõputöö juhendis, mis on kättesaadav kooli kodulehel. Lõputöö ajakava igaks õppeaastaks kinnitab kooli direktor oma käskkirjaga.

7.3. Hinde vaidlustamine

Õppijal, kes ei ole nõus oma lõputöö hindegaga, on õigus 5 tööpäeva jooksul pärast töö kaitsmist esitada kirjalik avaldus kooli juhtkonnale.

Avalduses peab õppija põhjendama, miks saadud hinne teda ei rahulda. Kooli direktor moodustab apellatsioonikomisjoni, kes hindab vaidlustatud tööd TTG lõputöö hindamiskriteeriumide järgi ning otsustab lõpptulemuse. Tulemus tehakse õppijale teatavaks viie tööpäeva jooksul pärast hinde vaidlustamist.

8. Õppijate teavitamise ja nõustamise korraldus

Kool tagab õppijale võimaluse saada õppekorralduse kohta infot ja nõuandeid ning toetab õppijaid probleemide tekkimisel. Õppijate toetamise võrgustiku moodustavad õppenõustaja, sotsiaalpedagoog ja koolipsühholoog koostöös aineõpetajatega.

8.1. Õppenõustaja

TTG-s on õppenõustaja iga õppija õppeprotsessi toetaja. Gümnaasiumis õppija saab õppenõustajalt esmase info õppekorralduse kohta. Õppenõustaja viib kooli vastuvõtul

õppijaga läbi vestluse, kus leitakse õppijale sobiv õppekoormus ja -aeg ning analüüsitakse koos ohtusid, mis võivad viia õpingute katkestamisele. Õppenõustaja toetab õppijat kogu tema õppetöös osalemise vältel, aitab eesmärgistada tema õpinguid, analüüsib õppetegevuse tulemuslikkust, püüab ennetada õppija väljalangemist. Õppenõustaja aitab koostöös aineõpetajatega valida lõputöö teema. Spetsiifiliste probleemide lahendamisel teeb ta koostööd koolipsühholoogi ja sotsiaalpedagoogiga.

Õppenõustaja põhiülesanded:

- õppetöoga seotud nõustamine;
- õppija toetamine õppetöoga seotud probleemidele lahenduste otsimisel;
- koostöö koolipsühholoogi ning sotsiaalpedagoogiga;
- koostöö aineõpetajatega;
- õppijaga seotud dokumentide haldamine.

8.2. Sotsiaalpedagoog

TTG-s tegeleb sotsiaalpedagoog sotsiaalsest keskkonnast tingitud probleemidega, mis mõjutavad õppija osalemist õppetöös ja õpingute edukust. Lähtuvalt probleemi olemusest ja ulatusest kavandab ta vajaliku sekkumise, tehes koostööd õppenõustaja ja koolipsühholoogiga, toetudes seejuures perekonnale, hooldajatele, tööandjale, kriminaalhooldajale jne.

Sotsiaalpedagoogi põhiülesanded:

- õppijate väljalangemise ennetamine;
- sotsiaalsete probleemide ennetamine;
- õppijate nõustamine koolis tekkida võivate sotsiaalsete probleemide valdkonnas;
- koostöö sotsiaalhoolekande- ja korrakaitseüsteemidega;
- õpiraskuste põhjuste väljaselgitamine ja ennetamine;
- karjääri- ja kutsenõustamine.

8.3. Koolipsühholoog

TTG-s tegeleb koolipsühholoog õppija psühholoogiliste probleemidega, mis mõjutavad tema toimetulekut. Lähtuvalt probleemi olemusest ja ulatusest kavandab ta vajaliku sekkumise, tehes koostööd spetsialistidega väljaspool kooli ning õppenõustaja ja sotsiaalpedagoogiga koolis.

Koolipsühholoogi põhiülesanded:

- õppijate arengu toetamine nende nõustamise ja konsulteerimise kaudu;
- õppijate adekvaatse enesehinnangu kujundamine ja nende õppetöö planeerimisele kaasaaitamine;
- töö õppijate väljalangemise ennetamiseks.

8.4. Karjääriteenuste korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis

Karjääriteenuse osutamisel koolis osalevad koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog ja karjääriõpetuse kursuse õpetaja. Karjääriõpetuse kursus on põhikoolis ja gümnaasiumis. Karjääriõpetuse kursust läbiviiv õpetaja pakub individuaalset nõustamist kõigile õppijatele.

Karjääriteenuse kaudu aidatakse õppijal saada tuge, kui õppija vajab abi või nõu

- karjääri planeerimisel;
- kutsesobivuse määratlemisel;
- õpingute ühildamisel tööga;
- CV koostamisel ning töövestlusteks valmistumisel.

TTG teeb koostööd Töötukassa karjäärinõustamise spetsialistidega.

8.5. Õppijatele pakutavad tugimeetmed

Õppijatele, kellel on takistusi õppetundides osalemisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel, pakub kool tuge kursuste lehtedel olevate õppematerjalidega ning õpitubades. Iga kursuse lehel on ainekursuse kohta põhjalik ülevaade. Nädalate kaupa on õppijal teada õpitavad teemad ning õppeülesanded.

9. Õpetajate koostöö ning töö planeerimise põhimõtted põhikoolis ja gümnaasiumis

Õpetajate koostöö toimub ainevaldkondade nõukodades. Nõukodasid on viis: keel ja kirjandus, võõrkeeled, matemaatika, loodusained, sotsiaal- ja kunstiained. Aineülene koostöö toimub õppetöö käigus ja kooli poolt planeeritavatel ja läbiviidavatel sisekoolitustel.

Õpetaja töö planeerimise aluseks on töökava. Õpetaja töökava koostatakse käesoleva kooli õppekava ainekavade alusel, lähtudes PRÕK-is ning GRÕK-is olevates ainekavades sätestatud põhimõtetest õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisele ja korraldamisele.

Õpetaja töökava koostamise eesmärgiks on kirjeldada taotletavate õpitulemusteni jõudmist. Õpetaja toob oma töökavas esile õppe sisu ja õpitulemuste jaotumise õppe käigus. Töökava on tegevuskava, mis kajastab õpitulemusi, ajakulu, õppe sisu, õppetegevusi ning hinde kujunemise põhimõtteid.

Ainekursuste kavades lähtuvad õpetaja töökavad koostatakse hiljemalt nädal enne uue õppeaasta algust.

10. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Kooli õppekava uuendamise või täiendamise vajadus on tingitud muudatustest õigusaktides, koolikorralduslikest muutustest ja sisehindamisest tulenevatest parendustegevustest. Kooli õppekava muudatused valmistab ette juhtkond lähtuvalt eelmainitust või ainenõukodade ettepanekul. Kooli õppekava üldosa uuendamine ja täiendamise eelnõu esitatakse juhtkonna poolt enne selle kehtestamist arvamuse saamiseks õppenõukogule, hoolekogule ja õpilasesindusele. Aineõpetajate poolt koostatud kursuse ainekavade ajakohastamine toimub iga õppeaasta alguses.

Kooli õppekava kehtestab kooli direktor. Kooskõlas PGS § 71 lõikega 3 toimub kooli õppekava kehtestamine käskkirjaga, mis vastab „Haldusmenetluse seaduses“ sätestatud nõuetele.

Kool avalikustab, tulenevalt PGS § 69 lõikes 1 sätestatud nõudest, kooli õppekava koos muudatustega kooli veebilehel ja teeb selle kättesaadavaks huvitatutele kooli kantseleis. Kooli õppekava muudatused esitatakse kooli õppekava terviktekstis, näidates ära õppekava muutused viitega direktori käskkirja numbrile ja kuupäevale, millega õppekava muudeti.

11. Ainevaldkonnad

11.1 Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

11.1.1 Põhikool

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Põhikooli lõpetaja suudab tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos, oskab käituda nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Põhikooli lõpuks väärtustab õpilane eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust; arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana; loeb, kirjutab ning analüüsib eri tüüpi tekste, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; oskab allikakriitiliselt kasutada erinevates keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit; oskab analüüsida ja tõlgendada ilukirjanduslikke tekste; väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

2. Ainevaldkonna kirjeldus

Põhikooli eesti keele ja kirjandusõpetuse eesmärk on tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament ning eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Ainevaldkonna õppeainetes omandab õpilane keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi. Ainevaldkonna õppeained toetavad õpilase keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, identiteediloomet ning sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Õpilane on võimeline eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, motiveeritult ja teadlikult õppima ja tegutsema.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, mille käigus täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Oskus tekste

mõista ja luua seotakse ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, avardatakse õpilase kultuurikogemust, rikastatakse tema keeletunnetust. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine, õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades.

Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega;

- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust;
- 7) oskusi seostatakse igapäevaelu ja jätkuõpingutega;
- 8) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust.

5. Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse nii kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.

Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Eesti keele õppimisel III kooliastmes hinnatakse õpilase 1) suulist ja kirjalikku suhtlust, 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist, 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist, 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevalikute teadvustamist. Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomes osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

III kooliastmes hinnatakse ka arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamisest põhjendatud argumentide toel. III kooliastmes hinnatakse teabetekstidest kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiaurimusi. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eesti keele õpitulemustest eraldi. III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist, 2) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist 3) kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Kirjanduse hindamisel on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Kõikides kirjalikes töödes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

6. Õppekeskkond

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet korraldatakse:

- 1) viisil, kus luuakse lugupidav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 3) ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud);
- 4) väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (nt õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, mäluasutusse, raamatukokku, kohtumised inspireerivate inimestega).

11.1.2 Gümnaasium

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevust ning väärtustada keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust eri liiki tekste mõista, luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata.

Gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;
- 2) väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses;
- 3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 4) arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 5) mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus;
- 6) väärtustab lugemist, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Gümnaasiumi keele- ja kirjandusõpetuse eesmärk on kujundada mõtlemis- ja tundevõimet, intellektuaalset arengut ja sotsialiseerumist.

Kirjanduse kaudu omandatud eetilised tõekspidamised aitavad õpilasel erinevates suhtlusolukordades käituda, motiveeritult ja ennastjuhtivalt õppida ning tegutseda.

Keeleoskus võimaldab edukalt ja jätkusuutlikult õppida kõiki õppeaineid.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus gümnaasiumis on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitus hõlmab erinevate tekstide funktsionaalset lugemist, nende kriitilist hindamist, nende üle arutlemist ning nende praktilist rakendamist tekstiloomes.

Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus, kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus.

Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

Keeleõppes (6 kursust) lõimitakse mitmekülgsed keeleteadmised praktilise keeleoskusega.

Keeleteadmisi täiendavad kursused kajastavad ühiskonna ja kultuuri toimimist,

inimestevahelist suhtlemist nii kõnes kui ka kirjas, meediavaldkonna funktsioneerimist ja

mõju. Keeleõppes valib õpetaja ühiskondlikult olulised autentsed tekstitüübid ja -liigid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi. Oskust tekste funktsionaalselt lugeda, neid mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse praktilise eesti keele kursustel ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega. Praktilised keelekursused on keskendatud õpilase suhtlus- ja väljendusoskuse arendamisele, eri liiki tekstide loomisele nii suulises kui ka kirjalikus vormis, vajaliku teabe hankimisele ja kasutamisele. Õigekirja- ja õigekeelsusteemasid korratakse kõigi kursuste vältel.

Kirjandusõppes (5 kursust) soodustatakse teksti- ja lugejakeskse lähenemise kaudu õpilase kirjandushuvi, arendatakse mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, pööratakse tähelepanu teksti kui terviku mõistmisele, selle analüüsimisele ja tõlgendamisele, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust, edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Teksti- ja lugejakesket kirjanduskäsitlust täiendab kirjanduslooline lähenemisviis, mis asetab teosed loomisaja ühiskondlik-kultuurilisse konteksti ning avab nende esteetilisi erijooni. Ilukirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk gümnaasiumis on avardada õpilase elu- ja kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks. Kõikide valdkondade õppeained arendavad keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja eesti keele õppimisele lisaks kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Üldpädevusteni jõutakse eri liiki tekstide lugedes, analüüsides ja kirjutades. Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, arvestatakse õpilaste isikupära.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja -võimeid, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja inimsuhetega, seostatakse õpitavat igapäevaelu, jätkuõpingute ja tulevase tööeluga;
- 8) loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;
- 9) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleallikate teadliku kasutamise oskust;
- 10) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 11) arendatakse eri liigis ning žanis ilukirjandustekstide, sh tervikteoste analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
- 12) tegeldakse tekstilooime ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega.

5. Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja enastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste ja oskustega. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui ka kursuse lõpus. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid. Kokkuvõtva hindamise kõrval rakendatakse õppeprotsessi käigus kujundavat hindamist, kus õpilasele antakse suulist ja kirjalikku sõnalist tagasisidet tema ainealaste tulemuste, tugevate külgede ja puuduste kohta

ning innustatakse ja suunatakse teda edasisel õppimisel. Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi, et ta saaks analüüsida oma õpitegevust ja tagasisidestada kaasõpilaste sooritusi.

Eesti keele õppimisel gümnaasiumiastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust, s.o väljendusoskust,
- 2) eri liiki tekstide, sealhulgas teadus-, meedia- ja tarbetekstide vastuvõttu, s.o analüüsi, mõistmist ja kriitilist hindamist,
- 3) eri tüüpi ja liiki tekstide loomist, sh arutlevat tekstikirjutust,
- 4) keeleteadmisi, sealhulgas oskust teha sobivaid ja põhjendatud keelevalikuid enda loodud tekstides.

Kirjanduse õppimisel hinnatakse

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist,
- 2) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,
- 3) ilukirjandusliku keelekasutuse eripära mõistmist,
- 4) kirjandusteadmisi, sh kirjandusmõistete kasutamist ja kirjandusloolise konteksti tundmist.

Hinnates õpilaste omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka.

Kirjaliku arutluse (essee) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumentide ja näidete seostatust, teksti ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

6. Õppekeskkond

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet korraldatakse:

- 1) viisil, kus luuakse lugupidav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 3) ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud);
- 4) väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (nt õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, mäluasutusse, raamatukokku, kohtumised

inspireerivate inimestega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad).

11.2 Ainevaldkond „Võõrkeel“

11.2.1 Põhikool

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Võõrkeelte õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle sõsarväljaande põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Võõrkeelte õpitulemusi on raamdokumendile toetudes kirjeldatud ühtsetel alustel. Raamdokumendi põhimõtete rakendamine õppes võimaldab motiveerida õpilasi võõrkeeli õppima, suunata erineva edasijõudmisega õpilasi endale jõukohaseid õpieesmärke seadma ning saada läbipaistvat tagasisidet saavutatu kohta.

Võõrkeeleõppe tulemusena kujuneb õpilastel eakohane võõrkeelepädevus vähemalt kahes võõrkeeles, mis tähendab, et õpilane:

- 1) mõistab ja vahendab võõrkeeles esitatut;
- 2) suhtleb eesmärgipäraselt ja olukohaselt nii kõnes kui ka kirjas;
- 3) loob ja esitab nii suuliselt kui ka kirjalikult eri liiki tekste;
- 4) tunneb õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade kultuuri;
- 5) mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 6) väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima;
- 7) kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte;
- 8) omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Võõrkeelte ainevaldkonna eesmärk on tagada, et õpilastel kujuneks eri keeltes välja suutlikkus mõista, väljendada ja tõlgendada kontseptsioone, mõtteid, tundeid, fakte ja arvamusi nii suuliselt kui ka kirjalikult (kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine) mitmesugustes ühiskondlikes ja kultuurisituatsioonides, lähtudes nende vajadustest ja soovidest.

Keeleõppe eesmärk on õppijate toimetulek erinevates suhtlusolukordades, suutlikkus end väljendada ja täita eri ülesandeid, st eesmärgiks on suhtluspädevuse kujunemine.

Suhtluspädevus hõlmab raamdokumendi järgi kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist pädevust. Keele grammatika ja sõnavara omandatakse keelt kontekstis eesmärgipäraselt kasutades ning järk-järgult jõutakse keelereeglite teadliku rakendamiseni. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm) ning pragmaatilise pädevuse kaudu tema võime mõista, luua ja vahendada nii suulisi kui ka kirjalikke tekste.

Õpilaskeskse võõrkeeleõppe tähtsamad põhimõtted on:

- 1) õpilase aktiivne osalemine õppetegevuses, tema teadlik ja loov võõrkeele kasutamine ning oma õpistrateegiate kujundamine;
- 2) õppematerjali sisu vastavus õpilase eale ja huvidele;
- 3) erinevate suhtluspädevust arendavate õppemeetodite rakendamine;
- 4) õpetaja kui õpilase koostööpartner ja nõustaja teadmiste ja oskuste omandamisel;
- 5) õppematerjalide avatus, nende kohandamine ja täiendamine õpilase eesmärkide, vajaduste ja huvide põhjal;
- 6) vigade käsitlemine õppimise loomuliku osana, nende parandamine vastavalt õppe eesmärgile.

Valdkonnasisene lõiming toimub erinevate keelte õpetajate koostöös. Õpilasi suunatakse kasutama ühes keeles omandatud oskusi, et õppida teisi keeli ning luua seoseid ja tuua paralleele erinevate keelte vahel. Õppetöö käigus toetutakse erinevates võõrkeeltes ja emakeeles olevate sõnade sarnasustele ja erinevustele (sõnamoodustus, lauseehitus jne). Samuti pööratakse tähelepanu erinevate keelte grammatika ja süntaksi iseärasustele.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Võõrkeelte õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel.

Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumis lähtutakse lõimimisel õppetsüklitest, igas õppetsükliks on erinevad õppeained ja need muutuvad ka erinevatel õppeaastatel. Sellest lähtuvalt luuakse uued lõiminguprojektid iga õppetsükli alguses.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, valdkonnapädevusest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe- ja kasvatustöö rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 4) võimaldatakse õpet nii individuaalselt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, suunatakse tegema valikuid, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseiks ning iseseisvaks õppijaiks;
- 5) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja pakutakse neile diferentseeritud sisu ja raskusastmega ning sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mis toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 6) hoitakse tähelepanu all motivatsiooni ja huvi säilimist ning kasvatamist, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 7) kasutatakse autentset keelematerjali ning nüüdisaegset õppekirjandust, sh digimaterjale ja -vahendeid;

8) taotletakse, et ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik.

5. Hindamine

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks, tekitatakse huvi võõrkeelte õppimise vastu ning luuakse alus elukestvale võõrkeeleeõppele. Hindamise abil saab õppija tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet nii õpetajalt kui ka kaasõpilastelt oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist ja riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust ja raskusastmest olla erinev kaal. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

6. Õppekeskkond

Kool korraldab õppe:

- 1) viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse kõiki õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) soovitatavalt ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks (nt rühmatööd, õppemängud) inventari ümber paigutada;

- 3) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale;
- 4) kasutades ka kooliväliste füüsiliste ja digiõppekeskkondade võimalusi, nt muuseumid, näitused, teater, kino, kontserdid, õpilasvahetus, õppereisid, kohtumised õpitavat keelt emakeelena kõnelejatega, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (nt projekt- ja reisiõpe).

11.2.2 Gümnaasium

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Võõrkeelte õppes lähtutakse Euroopa keeleõppe raamdokumendi põhimõtetest ning selle sõsarväljaandes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Võõrkeelte ainevaldkonna eesmärk on tagada, et õpilastel kujuneks eri keeltes välja suutlikkus mõista, väljendada ja tõlgendada kontseptsioone, mõtteid, tundeid, fakte ja arvamusi nii suuliselt kui ka kirjalikult (kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine) mitmesugustes ühiskondlikes ja kultuurisituatsioonides, lähtudes enda vajadustest ja soovidest. Võõrkeeleoskus hõlmab suutlikkust mõista kõnet, algetada, jätkata ja lõpetada vestlusi ning lugeda, mõista ja koostada tekste eri tasemetel ja eri keeltes lähtuvalt isiklikest vajadustest.

Gümnaasiumi lõpetanud õpilasel kujuneb eakohane võõrkeelepädevus vähemalt kahes võõrkeeles, mis tähendab, et õpilane:

- 1) mõistab ja vahendab võõrkeeles esitatut;
- 2) suhtleb eesmärgipäraselt ja olukohaselt nii kõnes kui ka kirjas;
- 3) loob ja esitab nii suuliselt kui ka kirjalikult eri liiki tekste;
- 4) tunneb õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade kultuuri;
- 5) mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 6) väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima;
- 7) kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte;
- 8) omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Võõrkeeleoskus hõlmab suutlikkust mõista kõnet, alkatada, jätkata ja lõpetada vestlusi ning lugeda, mõista ja koostada tekste eri tasemetel ja eri keeltes lähtuvalt isiklikest vajadustest. Võõrkeelte õppimine arendab süsteemset mõtlemist. Keeleõppe eesmärk on suurendada inimese keelepagasit, kus ühe võõrkeele oskus ja sellealased teadmised toetavad teis(t)e võõrkeel(t)e omandamist. Raamdokumendi põhimõtete rakendamine õppes võimaldab arvestada õppija eripära, lubab erineva edasijõudmisega õpilastel seada endale jõukohaseid õpieesmärke ning anda tagasisidet saavutatud kohta, toetades õpimotivatsiooni ning iseseisva õppija kujunemist. Tähtis on toetada õpilaste motivatsiooni, suunata neid oma oskusi arendama, pakkuda tuge enesekindluse arengule ning võimaldada neile keelekogemusi ka väljaspool kooli, mis kõik loob eelduse elukestvaks õppeks. Võõrkeeleõpe eeldab avatud ja paindlikku metoodilist käsitust, et kohandada õpet õpilase vajaduste järgi. Õpilaskeskse võõrkeeleõppe tähtsamad põhimõtted on:

- 1) õppija aktiivne osalus õppes, tema teadlik ja loov võõrkeele kasutamine;
- 2) õppija vastutus oma õppeprotsessi juhtimise ja õpitulemuste eest;
- 3) keeleõppes kasutatava materjali sisu autentsus ning vastavus õpilase vajadustele ja huvidele;
- 4) erinevate suhtluspädevust arendavate õppemeetodite kasutamine;
- 5) õpetaja kui õpilase koostööpartner ja nõustaja mitmekeelsuse pädevuse arendamisel;
- 6) vigade käsitlemine õppimise loomuliku osana, nende parandamine vastavalt õppeeesmärgile.

Õppetöö käigus tuuakse välja paralleele erinevates võõrkeeltes/emakeeles olevate sõnade sarnasustele ja erinevustele. Juhitakse tähelepanu morfoloogilistele sarnasustele, näiteks sõnamoodustamise korral. Samuti pööratakse tähelepanu erinevate keelte grammatika ja süntaksi iseärasustele.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Võõrkeelte õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus

rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja - hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust.

Võõrkeeleeõpetuse kaudu saab toetada teadmiste omandamist teistes ainevaldkondades ning ainetevaheliste seoste teadvustamist. Üldpädevuste kujundamine ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ja rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas. Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumis lähtutakse lõimisel õppetsüklistest, igas õppetsükli on erinevad õppeained ja need muutuvad ka erinevatel õppeaastatel. Sellest lähtuvalt luuakse uued lõiminguprojektid iga õppetsükli alguses.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, gümnaasiumi sihiseadest, üldpädevustest, valdkonnapädevusest, gümnaasiumi lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega, toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et õpilased kujuneksid aktiivseiks ning iseseisvaks õppijaiks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja võimeid, kasutatakse selleks diferentseeritud sisu ja raskusastmega ning sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlemist ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) hoitakse tähelepanu all motivatsiooni ja huvi säilimist ning kasvatamist, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) kasutatakse autentset keelematerjali ning nüüdisaegset õppekirjandust, sh digimaterjale ja vahendeid;
- 7) mitmekesistatakse nii füüsilist kui digiõppekeskkonda mh virtuaalsuhtlusvõrgustikega, võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitletus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik.

Õppesisu sätestatakse kooli valdkonnakavas, valiku teeb võõrkeeletõpetaja koostöös õppijatega arvestusega, et see toetab õpitulemuste, üldpädevuste ja valdkonnapädevuse ning ainepädevuste saavutamist.

5. Hindamine

Õpitulemuste hindamise eesmärk on toetada õpilase arengut, innustada õpilast sihikindlalt õppima, suunata tema enesehinnangu kujunemist, hoida huvi võõrkeelte õppimise vastu ning luua niiviisi alus elukestvale võõrkeeletõppele. Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide täitmist kui riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Keeletõpetamisel hinnatakse osaoskuseid: kuulamine, lugemine, kirjutamine ja kõnelemine.

6. Õppekeskkond

Kool korraldab õppe:

- 1) viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse kõiki õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) soovitatavalt ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks (nt rühmatööd, õppemängud) inventari ümber paigutada;
- 3) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale;
- 4) kasutades ka kooliväliste füüsiliste ja digiõppekeskkondade võimalusi, nt muuseumid, näitused, teater, kino, kontserdid, õpilasvahetus, õppereisid, kohtumised õpitavat keelt emakeelena kõnelejatega jne, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (nt projekt- ja reisiõpe) ja -tegevusi.

11.3 Ainevaldkond „Matemaatika“

11.3.1 Põhikool

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Matemaatikaõpetus annab õpilastele vahendid meid ümbritseva maailma kirjeldamiseks ja uurimiseks. Matemaatikaõpetus on seotud igapäevaeluliste ja teaduslike probleemide lahendamisega ning eeldab probleemilahendamise põhioskuste saavutamist.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) arutleb loogiliselt, leiab seoseid tegelikkuse ja matemaatilise maailma vahel;
- 2) tõlgib probleemi matemaatika keelde;
- 3) kasutab probleemide lahendamisel ja saadud tulemuste esitlemisel erinevaid matemaatilisi esitusviise ja abivahendeid;
- 4) kasutab oskuslikult kalkulaatorit ja joonestamisvahendeid;
- 5) oskab selgitada oma lahenduskäiku, hinnata tulemust.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Matemaatika valdkond koosneb ühest ainek – matemaatikast. Õpilane läbib põhikoolis igas klassis neli matemaatika kursust. Lähtuvalt meie kooli eripärast on 9. klassi õpilastele võimaldatud ka õpiabitunnid matemaatikas ja ühe kursuse (neljast kursusest) matemaatika nullkursus, mis hõlmab varemõpitu kordamist.

Matemaatika valdkonna eesmärk on anda õpilastele vahendid ja oskused erinevate probleemide lahendamiseks, õpetada toimetama kindlate reeglite järgi ja luua seoseid probleemi ja lahendusvõimaluste vahel. Matemaatika eesmärk on arendada loogilist ja kujundatavat mõtlemist.

Üheks eesmärgiks on meie koolis pakkuda ka võimalusi valdkonnasiseseks lõiminguks.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Valdkonnaülene lõiming toimub põhiliselt loodus- aga ka teiste valdkondadega.

Näiteks keemias - protsentülesannete lahendamine, füüsikas - ühikute teisendamine, võrrandite lahendamine, arvu standardkuju, eesti keeles - teksti läbiarutamine ja analüüs, kunstiõpetuses - geomeetrilised kujundid.

Matemaatika tundides tutvustame erinevaid erialasid, lahendame tekstülesandeid keskkonna ja finantsteemadel. Kujundame õpilastes ka interneti teadliku kasutamise oskust, sh tutvustame AI võimalusi ja ohtusid. Kasutame erinevaid matemaatilisi digiprogramme.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õppetegevus on õppijat arvestav, toetab õpimotivatsiooni hoidmist. Ainevaldkonnaõpetajad teevad omavahelist koostööd. Õpetamisel arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsitluste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega.

Suuname õpilast oma õppimist mõtestama ja kavandama ning õpikoormust jagama. Õpilastele on loodud võimalus iseseisvaks õppeks kursuse veebilehtede ja osaliselt ka Moodle keskkonna abil. Ainekursust kavandades arvestatakse õpilaste eelteadmisi, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes.

Ainetundides kujundatakse õpiharjumusi ja oskusi, mõtestatakse ja analüüsitakse õppimist, julgustatakse võtma vastutust oma õppimise eest. Ainekursuse jooksul antakse vastastikust tagasisidet. Kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning loovust, koostööd ja analüüsi soodustavaid õppetegevusi. Arendatakse oskusi ja kujundatakse hoiakuid;

Rakendatakse ja kasutatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppekeskkondi, materjale ja vahendeid. Õppetegevuse kavandamisel on õpetajal professionaalne õigus valida koostöös õpilastega käsitletavat õppesisu, lähtudes õpilaste eelnevatest teadmistest ja oskustest ning arvestusega, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkonnapädevused kujundatud.

5. Hindamine

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Hindamise aluseks on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub õppetsükli lõpus. Õpilasele on õppetsükli alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse

ning millised on hindamise kriteeriumid. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele. Hindamisvahendi ja -viisi valib aineõpetaja.

6. Õppekeskkond

Matemaatika õpetamisel luuakse õpilastele õppimist toetav keskkond, et tekiks positiivne suhtumine õppimisse. Õpilastele tagatakse jõukohased ülesanded ja eduvõimalus. Õpilastes arendatakse uskumust, et oma võimekuse arendamiseks tuleb pingutada ning ebaõnnestumise korral tuleb rohkem harjutada või kasutada teistsuguseid strateegiaid.

Vaimselt ja emotsionaalselt toetavale õppekeskkonnale on omane:

- 1) vastastikune lugupidamine, üksteise aktsepteerimine ja abivalmidus;
- 2) tegutseda ühise eesmärgi nimel;
- 3) toetav õhkkond, kus nii õpetajal kui ka õpilasel on lubatud katsetada, eksida ja oma vigu tunnistada; tunnustatakse küsimuste esitamise ja abi palumise julgust;
- 4) jagatud vastutus, st õpetaja vastutab keskkonna ja õpitingimuste loomise eest ja õpilased õppimise eest.

Oluline on suunata õpilasi loogiliselt mõtlema ja seoseid looma. Üldjuhul toimub õpe klassiruumis erinevaid kaasaegseid IKT vahendeid kasutades.

11.3.2 Gümnaasium

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Matemaatikaõpetus annab õpilastele vahendid meid ümbritseva maailma kirjeldamiseks ja uurimiseks. Matemaatikaõpetus on seotud igapäevaeluliste ja teaduslike probleemide lahendamisega ning eeldab probleemilahendamise põhioskuste saavutamist.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) arutleb ja argumenteerib loogiliselt;
- 2) leiab probleemile matemaatika vahendeid kasutades tegelikkusega kooskõlas oleva lahendustee;

- 3) tõlgib probleemi matemaatika keelde;
- 4) kasutab probleemide lahendamisel ja saadud tulemuste esitlemisel erinevaid matemaatilisi esitusviise ja abivahendeid;
- 5) kasutab oskuslikult matemaatika sümboolikat, keelt ja kalkulaatorit;
- 6) selgitab esitatud lahendusi, tõlgendab saadud tulemusi, andes neile ka oma hinnangu.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Matemaatika valdkond koosneb kahest aineksest – kitsast ja laiast matemaatikast. Õpilane läbib gümnaasiumis õppides kitsa matemaatika kursused. Lähtuvalt meie kooli eripärast läbivad 10. klassi õpilased matemaatika 0-kursuse, oma varasemate põhikoolis omandatud teadmiste täiendamiseks. Matemaatika 1. kursus on jaotatud suure mahu tõttu kaheks erinevaks kursuseks. Gümnaasiumi lõpetajad saavad 2 kitsa matemaatika riigieksamiks ettevalmistavat kursust. Soovi korral täiendab õpilane oma teadmisi laia matemaatika osas 12. klassi laia matemaatika eksamikursusel. Kitsas matemaatika annab õpilasele vahendid ja oskused rakendada vajalikke matemaatilisi meetodeid teistes õppeainetes ja praktilises elus. Kitsa matemaatika järgi õppinud õpilastel on õigus sooritada laia matemaatika riigieksam, saades lõpuklassis võimaluse läbida laia matemaatika eksamiks ettevalmistav kursus valikainena.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Valdkonnaülene lõiming toimub põhiliselt loodus- aga ka teiste valdkondadega.

Näiteks keemias protsentülesannete lahendamine, füüsikas ühikute teisendamine, võrrandite ja võrrandisüsteemide lahendamine, liikumisülesanded, vektorid, arvu standardkuju, geomeetriliste kujundite lahendamine, eesti keeles teksti analüüsi, ühiskonnaõpetuses statistikat, kunstiõpetuses geomeetrilised kujundid.

Matemaatika tundides tutvustame erinevaid erialasid, lahendame tekstülesandeid keskkonna, finantsteemadel. Kujundame õpilastes interneti teadliku kasutamise oskust, sh tutvustame AI võimalusi õppimise tõhustamiseks. Kasutame erinevaid matemaatilisi digiprogramme.

Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid. Väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel. valdkonnakavas.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õppetegevus on õppijat arvestav, toetab õpimotivatsiooni hoidmist. Ainevaldkonnaõpetajad teevad omavahelist koostööd. Õpetamisel arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsitluste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega. Suuname õpilast oma õppimist mõtestama ja kavandama ning õpikoormust jagama. Õpilastele on loodud võimalus iseseisvaks õppeks kursuse veebilehtede abil ja Moodle'i keskkonnas. Ainekursust kavandades arvestatakse õpilaste eelteadmisi, individuaalseid eripärasid ja võimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes. Ainetundides kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, mõtestatakse ja analüüsitakse õppimist, võtma vastutust oma õppimise eest. Ainekursuse jooksul antakse vastastikust tagasisidet. Kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning loovust, koostööd ja analüüsi soodustavaid õppetegevusi. Arendatakse oskusi ja kujundatakse hoiakuid;

Rakendatakse ja kasutatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppekeskkondi, materjale ja vahendeid, arendatakse info kriitilise otsimise ja hindamise pädevust, arvestades autoriõiguse ja uurijaeetikaga.

Õppetegevuse kavandamisel on õpetajal professionaalne õigus valida koostöös õpilastega käsitletavat õppesisu, lähtudes õpilaste eelnevatest teadmistest ja oskustest ning arvestusega, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkonnapädevused kujundatud.

5. Hindamine

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut.

Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Hindamise alus on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused kooliastmete kaupa. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub õppetsükli lõpus. Õpilasele on õppetsükli alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele. Hindamisvahendi ja viisi valib aineõpetaja.

6. Õppekeskkond

Matemaatika õpetamisel luuakse õpilastele õppimist toetav keskkond, et tekiks positiivne suhtumine õppimisse. Õpilastele tagatakse jõukohased ülesanded ja eduvõimalus. Õpilastes arendatakse uskumust, et oma võimekuse arendamiseks tuleb pingutada ning ebaõnnestumise korral tuleb rohkem harjutada või kasutada teistsuguseid strateegiaid. Vaimselt ja emotsionaalselt toetavale õppekeskkonnale on omane: 1) vastastikune lugupidamine, üksteise aktsepteerimine ja abivalmidus; 2) tegutseda ühise eesmärgi nimel; 3) toetav õhkkond, kus nii õpetajal kui ka õpilasel on lubatud katsetada, eksida ja oma vigu tunnistada; tunnustatakse küsimuste esitamise ja abi palumise julgust; 4) jagatud vastutus, st õpetaja vastutab keskkonna ja õpitingimuste loomise eest ja õpilased õppimise eest.

Oluline on suunata õpilasi loogiliselt mõtlema ja seoseid looma. Üldjuhul toimub õpe klassiruumis erinevaid kaasaegseid IKT vahendeid kasutades. Vajadusel toimuvad tunnid ka väljaspool klassiruumi, nt õues, muuseumides jne

11.4 Ainevaldkond „Loodusained“

11.4.1 Põhikool

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Loodusainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes loodusteaduslik pädevus, st suutlikkus väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi; oskus vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalkeskkonnas eksisteerivaid objekte, nähtusi ning protsesse, märgata ja määratleda elukeskkonnas esinevaid probleeme, neid loovaalt lahendada, kasutades loodusteaduslikku meetodit; väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi; hinnata looduses viibimist.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) huvitub keskkonnast ja selle uurimisest ning loodusteaduste õppimisest;
- 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid;
- 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaeluga seotud probleeme, teeb põhjendatud otsuseid ning kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist;

- 4) leiab infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta erinevatest allikatest ning hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks, andmekogumiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- 5) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- 6) väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut, käitub turvaliselt ning järgib tervislikke eluviise;
- 7) teab loodusteaduste ja tehnoloogiaga seotud karjäärivõimalusi ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Loodusteadusliku pädevuse all mõistetakse loodusteaduslikke teadmisi, uurimis- ja probleemi lahendamise oskusi ning jätkusuutlikku arengut väärtustavaid hoiakuid. See aitab märgata igapäevaelu probleeme ning langetada arukaid ja põhjendatud otsuseid, kasutades loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi. Lisaks isiklikus elus hakkamasaamisele võimaldab loodusteaduslik pädevus eneseteostust tööl, sest tööjõuturul kasvab järjest vajadus loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonnas töötavate loovate, kriitiliselt mõtleivate ning oma teadmisi ja oskusi pidevalt täiendavate inimeste järele. Loodusteadusliku pädevuse tuumaks on loodusteaduslik maailmapilt, teaduslik mõtlemisviis ning seda väärtustav suhtumine, mida iseloomustab uudishimu ümbritsevate nähtuste vastu, avatud, kuid kriitiline mõtlemine ning järjekindel pürgimine tõenduspõhiste ja erapooletute teadmiste poole.

Loodusainete valdkonna õpetamise üldeesmärk põhikoolis on kujundada õpilaste loodusteaduslikku pädevust, et kujuneks vastutustundlik ja ennastjuhtiv õpilane. Põhikoolis tuleb aidata õpilastel seada isiklikke ainealaseid eesmärke, et võimaldada edasiõppimist järgmises kooliastmes ning teha esmaseid elukutsevalikuid.

Loodusainete omavahelise lõiminguga kujuneb õpilastel arusaam loodus- ning tehiskeskkonnast kui terviksüsteemist ja iga loodusaine osast selles tervikus. Loodusaineid lõimitakse kolmel tasandil: loodusteadusliku pädevuse kujundamise, kattuva õppesisu ehk temaatilise lõimumise ning kooli õppekava ja loodusainete õpetajate koostöö kaudu.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Loodusvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut.

Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö. Üldpädevuste kujundamise ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ning nende rakendumine on täpsustatud valdkonnakavades.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) võimaldatakse nii üksi- kui ka ühisõpet (paaris- ja rühmatööd, õppekäigud, praktilised tööd), mis toetavad õpilaste kujunemist aktiivseiks ning iseseisvaks õppijaiks;
- 3) kasutatakse õpiülesandeid, mis toetavad individualiseeritud käsitlemist ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 4) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 5) laiendatakse õpikeskkonda: arvuti/multimeediaklass, kooliümbrus, looduskeskkond, muuseumid, näitused, ettevõtted jne;
- 6) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh rakendatakse aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, analüüs, jne.

5. Hindamine

Hindamine on õppe osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sh esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele ning arvestades õpilase individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut, toetades tema kujunemist

positiivse ja adekvaatse minapildiga õppijaks. Hindamise tulemusena saab õppija tagasisidet enda õppimise edenemise kohta ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta.

6. Õppekeskkond

Kool tagab innustava, koostööle suunatud ning turvalise õppekeskkonna, kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ning edasiminekut. Sõbralik õhkkond ja üksteise aitamine loovad tingimused, et õpilased saavad pühenduda õppimisele ning tekkinud raskuste ületamisele. Õpilased kaasatakse õppe kavandamisse ning õppele hinnangu andmisse. Õpitakse võimalikult mitmekesistes keskkondades, sh looduskeskkonnas, muuseumides, looduskoolides, teadushuvihariduskeskustes, ettevõtetes jm. Õppes rakendatakse nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut. Praktiliste tööde läbiviimiseks on olemas vajalikud katsevahendid ja sisustatud loodusteaduste klassiruum.

11.4.2 Gümnaasium

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Loodusainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilaste loodusteaduslikku pädevust, et kujuneks vastutustundlik ja ennastjuhtiv õpilane, kes:

- 1) huvitub keskkonnast, mõistab loodusteaduste omavahelisi seoseid;
- 2) kasutab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks, kasutades loodus- ja täppisteadustele omast keelt ning mudeleid;
- 3) lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 4) leiab erinevatest allikatest infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta, hindab seda kriitiliselt; kasutab õppimiseks, andmekogumiseks ning koostööks erinevaid meedia- ja tehnoloogiavahendeid;

- 5) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- 6) väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut, käitub turvaliselt, järgib tervislikke eluviise ning on ühiskondlikult aktiivse hoiakuga;
- 7) teab loodusteaduste ning tehnoloogiaga seotud karjäärivõimalusi, on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Gümnaasiumi lõpetaja

- 1)) tunneb huvi loodusteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid;
- 3) suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, väärtustab elurikkust , jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;
- 4) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist;
- 5) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- 6) on omandanud ülevaate loodusteadustega seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 7) oskab teha tervisekäitumises teadlikke ja põhjendatud valikuid.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Loodusteadusliku pädevuse all mõistetakse loodusteaduslikke teadmisi, uurimis- ja probleemi lahendamise oskusi ning jätkusuutlikku arengut väärtustavaid hoiakuid. See aitab märgata igapäevaelu probleeme ning langetada arukaid ja põhjendatud otsuseid, kasutades loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi. Lisaks isiklikus elus hakkamasaamisele võimaldab loodusteaduslik pädevus eneseteostust tööl, sest tööjõuturul kasvab järjest vajadus loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonnas töötavate loovate, kriitiliselt mõtlevate ning oma

teadmisi ja oskusi pidevalt täiendavate inimeste järele. Loodusteadusliku pädevuse tuumaks on loodusteaduslik maailmapilt, teaduslik mõtlemisviis ning seda väärtustav suhtumine, mida iseloomustab uudishimu ümbritsevate nähtuste vastu, avatud, kuid kriitiline mõtlemine ning järjekindel pürgimine tõenduspõhiste ja erapooletute teadmiste poole.

Loodusainete valdkonna õpetamise üldeesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilaste loodusteaduslikku pädevust, et kujuneks vastutustundlik ja ennastjuhtiv õpilane.

Loodusainete omavahelise lõiminguga kujuneb õpilastel arusaam loodus- ja tehiskeskkonnast kui terviksüsteemist ning iga loodusaine osast selles tervikus. Loodusaineid lõimitakse kolmel tasandil: loodusteadusliku pädevuse kujundamise, kattuva õppesisu ehk temaatilise lõimumise ning kooli õppekava ja loodusainete õpetajate koostöö kaudu. (õppesisu kattuvuse ja seoste tutvustamine ja kirjeldamine, ühiste tundide läbiviimine, koostöö kõrgkoolide, muuseumite jm).

Kooli eripärast lähtudes võimaldatakse õppijatele rahulikum õppetempo (võimalus omandada teadmisi osalise õpikoormusega), loodusainete õpetajate koostöös antakse õppijatele ühiseid õpiülesandeid.

3. Valdonnaülelõimimine, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Loodusvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaülelõimimine õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö. Üldpädevuste kujundamine ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ning rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, loodusteaduslikust pädevusest ning loodusainete õpitulemustest. Selle kõrval toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega. Õpitu mõtestamine aitab kujundada sügavaid teadmisi,

oskusi ning hoiakuid, mis kõik koos toetavad õpilase elus hakkamasaamist ning laiemas perspektiivis demokraatliku ning jätkusuutliku ühiskonna toimimist. Sellist õpikäsitust toetab mitmekesiste õppemeetodite kasutamine: arutelud, interaktiivsed loengud, uurimuslikud, sh praktilised tööd, esitlused, loodusteaduslike mudelite uurimine ja koostamine, vastastikune õpetamine, probleemülesannete lahendamine, väitlused, õppekäigud jne. Aine sisu õpitakse, oskusi arendatakse ning hoiakuid kujundatakse probleemipõhiselt, mis aitab õpitut ja selle vajalikkust mõtestada. Kasutatakse õppeülesandeid, mis arvestavad õpilaste eelteadmisi, huve ning võimeid. Erilist tähelepanu väärrib õpilaste individuaalne eripära, sh ainealane andekus. Reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes. Rühma- ja paaristööde kaudu kujundatakse õpilaste koostöö- ja plaanimisoskusi, erinevate seisukohtade ja teiste arvestamist ning kriitika talumist. Töid esitledes ja omavahel suheldes arenevad õpilaste eneseväljendusoskused. Loodusaineid õppides kujuneb õpilase teadlikkus loodusteaduste ja tehnoloogiaga seotud erialadest ning ametitest, mida tutvustatakse igapäevases õppes, ent kutsutakse ka külalislektoreid ning käiakse asutustes. Mitmekesised õppemeetodid, probleemipõhine ja uurimuslik käsitus, koostöine õppimine ning nüüdisaegsete õppekeskkondade kasutamine aitavad suurendada õpilaste õpimotivatsiooni ning kujundada elukestvat õppijat.

5. Hindamine

Hindamine on õppe osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamise tulemusega saab õppija tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta. Õpilast hinnatakse õppimise kestel ning teemade, kursuste ja kooliastme lõpus kokkuvõtvalt. Hindamine peab olema kooskõlas taotletavate õpitulemustega. Seda aitavad tagada mitmekesised hindamise meetodid, et toetada õpilase teadmiste ning eri oskuste ja hoiakute arengut. Õppe ajal saab õpilane suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet oma õppimise edenemise kohta. Õpilased arutlevad iseseisvalt, rühmas või koos õpetajaga õppimise üle – mis läks töös hästi ja mida saaks järgmisel korral paremini teha. Hindamise muudavad läbipaistvaks hindamiskriteeriumid ehk hindamismudelid. Hindamismudelid muudavad õpilasele arusaadavamaks õpetaja ootused, võimaldavad tal enda õppimist juhtida. Lisaks aitavad need õpetajal panna kokkuvõtvat hinnet, kui töö on valmis, ning õpilane saab paremini aru, kuidas hinne kujunes.

6. Õppekeskkond

Kool tagab innustava, koostööle suunatud ning turvalise õppekeskkonna, kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ning edasiminekut. Sõbralik õhkkond ja üksteise aitamine loovad tingimused, et õpilased saavad pühenduda õppimisele ning tekkinud raskuste ületamisele. Oluline on demokraatlikule ühiskonnale omaste väärtuste kujundamine. Aktsepteeritakse eri seisukohtade olemasolu, arutletakse nende üle ning hinnatakse neid, lähtudes tõendus põhjustest faktidest ning demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest. Õpilased kaasatakse õppe kavandamisse ning õppele hinnangu andmisse. Õpitakse võimalikult mitmekesistes keskkondades, sh looduskeskkonnas, muuseumides, looduskoolides, teadushuvihariduskeskustes, ettevõtetes jm. Kasutatakse kõrgkoolide pakutavaid võimalusi, näiteks laborid, kursused jms. Õppes rakendatakse nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut. Praktiliste tööde läbiviimiseks on olemas vajalikud katsevahendid ja sisustatud loodusteaduste klassiruum.

11.5 Ainevaldkond „Sotsiaallained“

11.5.1 Põhikool

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Sotsiaallainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades ja tänapäeval, lähtudes ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaallainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, on vastutustundlik ja aktiivne Eesti riigile lojaalne ühiskonnaliige;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, oskab kriitiliselt hinnata allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti;

- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaallainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaallainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskust näha põhjuse ja tagajärje seoseid ühiskonna arengus ning teha teadlikke valikuid, lähtudes kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena.

Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis aitavad kaasa toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Omandatakse teadmisi majandusest, tööturust, maksundusest, õpitakse tegema rahatarku otsuseid. Sotsiaallained soodustavad õpilaste valmisolekut arvestada inimeste maailmavaatelse mitmekesisusega, oskust arendada dialoogi, valmisolekut märgata ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa võrdõiguslikkuse edendamisele.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Õpilane omandab oskused ja valmisoleku ühiskonnaellu sekkuda ja olla edukas elukestvas õppes ja tööturul. Õppe sisu valib aineõpetaja arvestusega, et õppekavas kirjeldatud teadmised, oskused ja hoiakud, üld- ja valdkonnapädevused ning õpitulemused oleksid saavutatavad.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamisele aitab kaasa sotsiaalainete lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning omandatud teadmiste ja oskuste rakendamisele erinevates olukordades. Seejuures on oluline aineõpetajate vaheline järjepidev koostöö. Üldpädevuste kujundamise ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ja nende rakendamine täpsustatakse valdkonnakavas.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õppetegevus on õppijakeskne, see toetab õpilaste õpimotivatsiooni, soodustab iseseisvat õppimist ning arendab kriitilist mõtlemist. Põhikoolis õppetegevust kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, kasutavad nüüdisaegseid õpetamismeetodeid, arvestavad nii ainevaldkonnas toimunud arengut kui muutusi ühiskonnas. Õppetegevuse käigus taotletakse, et õpilase õpikoormus oleks mõõdukas ja jaotuks õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning arvestaks õpilaste eelteadmiste ja võimetega. Õppetöös kasutatakse parajat pingutust nõudvaid ülesandeid, pakutakse õpiabi ja tuge, kasutatakse nii individuaalset, paaris- kui ka rühmas õpet, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppevahendeid. Õppetegevuse kaudu laiendatakse ainevaldkonna teadmisi ja kujundatakse oskusi. Kõikides sotsiaalainetes käsitletakse ühiskonnas asetleidvaid muutusi ning tuuakse näiteid ümbritsevast elust.

5. Hindamine

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta ning õpetaja teavet õpetamise tulemuslikkuse kohta. Hindamise alus on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused. Hindamisega toetatakse kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist, hoiakute kujunemist ning valdkonnapädevuse saavutamist. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul. Hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Arutluste või loominguliste tööde puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, seostatust ja veenvust. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse

tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh ainealaste terminite, isiku-, riikide ja kohanime õigele kasutusele ja õigekirjale.

Ajaloos hinnatakse õpilaste ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist ning teemakohase sõnavara omandamist, oskust analüüsida ajaloosündmusi ja -nähtusi ning luua seoseid ja teha järeldusi.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamise oskust. Õpilase hoiakuid ja väärtushinnanguid mõõdetakse ja tagasisidestatakse vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse õpitud teemadest aru saamist, suulist ja kirjalikku arutlusoskust, oskust lugeda ja tõlgendada ühiskonna arengut puudutavaid tekste, oskust põhjendada oma seisukohti, tuginedes argumentidele, oskust otsida ühiskonna-alast teavet trükistest ja internetist. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus täpsustatakse kooli õppekavas.

6. Õppekeskkond

Õppimist toetav õppekeskkond on kaaslast austav, kaasav, hooliv ja toetav, turvaline, kiusamisvaba keskkond, kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu ning aktsepteeritakse erinevate seisukohtade olemasolu, lähtudes demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetest.

Kool võimaldab viia õpet läbi ruumis, kus on:

- 1) mööbli ümberpaigutamise võimalus liikumist eeldavateks tegevusteks nagu rühmatööd, dramatiseeringud, rolli- ja õppemängud;
- 2) internetiühendus nii õpetajal kui ka õpilastel, digitehnoloogia ning audiovisuaalsete esitluste ja videoühenduse kasutamise võimalused.

Kool võimaldab korraldada õpet

- 1) väljaspool klassiruumi, nt mäluasutuses või ametiasutuses;
- 2) kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 3) õppekäike ja kohtumisi erinevate valdkondade esindajatega.

11.5.2 Gümnaasium

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Sotsiaaalainete pädevusega taotletakse õppija toimetulekut iseendaga ja suutlikkust toimida teiste inimeste hulgas. Mõtestatud teadmised ühiskondlikest suhetest minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist toetavad valmisolekut ja oskust olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kelle otsuste aluseks on üldinimlikud väärtused.

Sotsiaaalainete valdkonnapädevus väljendub :

- 1) õppija suutlikkuses mõista iseennast, maailma ja oma võimalusi ~~maailmas~~ koostöös teiste inimestega;
- 2) oskuses mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest ning näha seoseid kaasajaga;
- 3) teadmistes, oskustes ja hoiakutes, mis võimaldavad toimetulekut turbulentse nüüdisühiskonna probleemidega igapäeva ja - tööelus;
- 4) ennastjuhtiva õppija jaoks vajaliku adekvaatselt positiivse mina-pildi kujunemises;
- 5) õppija kujunemine loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast teostada perekonnas, töös ja aktiivse kodanikuna avalikus elus.

Gümnaasiumi lõpetaja

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti;

- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurerinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija;
- 8) võtab vastutuse inimesena, kodanikuna, perekonna- ja ühiskonnaliikmena.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Ainevaldkonna õppeained on ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus. Õppeained jagunevad kohustuslikeks ning valikkursusteks. Valikkursused sotsiaalainete valdkonnas on: psühholoogia, usundiõpetus ja karjääriõpetus.

Sotsiaalainete õppimine aitab arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku inimesena ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalainete teemade käsitlemisega toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist ühiskonnas.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õppijaid, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad protsesse ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, oskab leida nende seoseid tänapäevaga ning erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse kursus rõhuasetusega perekonnaõpetusele toetab õpilase enesearengut, aitab mõtestada ja analüüsida oma rolli perekonnas, arendada vastutustunnet nii isiklikus kui ka ühiskonnaelus. Perekonnaõpetuse kursus kujundab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja väärtuspädevuse arenemist. Selle eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, et õppida tundma ennast, kujundada vastutustundlikult oma

suhteid, tunda perekonna rolli ühiskonna ning inimese elus, olla terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust erinevalt maailma mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaate küsimustes.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õppijal kujuneks adekvaatne positiivne mina-pilt ja terviklik mõtestatud maailmapilt, mille aluseks on üldinimlikud väärtused ja mis võimaldavad tal teha vastutustundlikke otsuseid, mis puudutavad teda ennast, lähedasi, kogukonda ja ühiskonda.

Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja konstruktiivsete lahenduste leidmise oskus.

Lõiming teostub: valdkonna õppeainete ühised õppeülesanded, ühised õppekäigud Tartu linna mälu – ja kultuuriasutustes ja mujal Eestis, gümnaasiumi uurimistööd ja praktilised tööd.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Sotsiaalvaldkonna õppeainete õppimise kaudu toetatakse õppijas kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut ja töömaailmas vajalike üldoskuste kujunemist ning tervikliku maailmapildi loomist.

Lõiming teostub: ühised õppeülesanded ja koostööna mõtestatud õppekäigus eesti ja keele ja kirjanduse, võõrkeelte, humanitaar – ja kunstiainete ainevaldkonna õppeainetega, mitme õpetaja kasutamine ainetunnist.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õppetegevus on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ja õppijate enesejuhtimisoskuste arengut ning nende kujunemist loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid, võtta vastutust oma õppimise eest elukestvas õppes

Õppetegevust kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, valdkonnapädevustest, taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest tervikliku maailmapildi kujundamiseks
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsitluste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega, võetakse arvesse kohalikku eripära, muutusi ühiskonnas ja maailmas ning seostatakse neid omavahel;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus arvestaks täiskasvanud õppija eluliste kohustustega, õppijat suunatakse oma õppimist mõtestama ja kavandama ning õpikoormust jagama;
- 4) arvestades õppijate individuaalseid võimeid ja vajadusi reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- 5) võimaldatakse nii individuaalset, paaris- kui ka rühmaõpet, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, mõtestatakse ja analüüsitakse õppimist, suunatakse tegema teadvustatud ja teadlikke valikuid, võtma vastutust oma õppimise eest;
- 6) kaasatakse õpilasi õppetegevuste kavandamisse ja juhtimisse, pakutakse võimalusi analüüsida ja mõtestada õppeprotsessi nii enda õppimise ja õpistrateegiate kui ka õpetaja juhitud õppe korraldamise aspektist;
- 7) kavandatakse aega õpitava tähenduslikkuse, eesmärkide, õpitulemuste ning hindamiskriteeriumide mõtestamiseks ning eneserefleksiooniks, õpitakse andma ja vastu võtma tagasisidet;
- 8) rakendatakse uurivat, probleeme lahendavat ja teaduspõhist õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja analüüsi soodustavaid õppetegevusi;
- 9) rakendatakse ja kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppekeskkondi, õppematerjale ja -vahendeid, arendatakse info kriitilise otsimise ja hindamise pädevust, arvestades autoriõiguse ja uurijaeetikaga;
- 10) luuakse võimalused iseseisvaks õppeks aineõpetajate poolt koostatud õppematerjalide abil, mis arvestavad täiskasvanud õppija eripäraga;
- 11) väärtustatakse õppija kogemust kasutades VÕTA võimalusi.

5. Hindamine

Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Õpilane kaasatakse

hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui kaasõpilastele tagasiside andmisel. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus analüüsima ja reflekteerima oma õppeprotsessi.

Hindamise aluseks on TTG õppekava hindamise põhimõtted.

6. Õppekeskkond

Õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse täiskasvanud õppija eripärade ja TTG väärtustega: paindlikkus, lugupidamine, eluterve hoiak, koostöö.

Kool võimaldab:

- 1) korraldada õpet väljaspool klassiruumi, nt mäluasutuses või ametiasutuses;
- 2) kasutada ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 3) õppekäike ja kohtumisi erinevate valdkondade esindajatega.

11.6 Ainevaldkond „Kunstiained“

11.6.1 Põhikool

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Kunstiainete peamine eesmärk põhikoolis on äratada valdkonna vastu huvi ja seda hoida.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab hinnata Eesti ja maailma kultuuripärandit;
- 2) väljendab oma ideid ja mõtteid suuliselt, kirjalikult ja loomingulise tegevuse kaudu; põhjendab oma valikuid;
- 3) on avatud suhtumisega erinevate kultuurinähtuste osas ja toetav oma kaasõpilaste suhtes;
- 4) saab aru muusika ja kunsti laiemast rollist ühiskonnas;
- 5) kasutab teadlikult erinevaid tehnoloogiavahendeid ja infokanaleid.
- 6) Valdkonna eesmärgiks on kunstiainete suhtes huvi äratada, kujundada avatud meelt ning toetada õppijate väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatiavõime ja kriitilise mõtlemise arenemist.

- 7) Eesti- ja maailma kultuurinäidete vaatlemise kaudu õpitakse nägema ja hindama kunsti ja muusika mõju ühiskonnale ja üksikisikule. Praktiliste tegevuste kaudu toetatakse õppija (argi)loovust ning arendatakse probleemilahenduoskusi ja edenevad õppija kinesteetilised oskused. Kunsti ja muusikaga tegelemine julgustab õpilast olla avatum, otsusekindlam ja julgem, et muutuv maailmas toime tulla.
- 8) Kõrvuti vaadelduna toetavad kunst ja muusika teineteist ning aitavad selgemini näha tervikpilti ja ühiseid eesmärke ja kattuvaid teemasid. Näiteks teater (muusika-, sõna-, tantsuteater) või kaasaja kunsti- ja muusikasuunad.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Valdkonna eesmärgiks on kunstiainete suhtes huvi äratada, kujundada avatud meelt ning toetada õppijate väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatiavõime ja kriitilise mõtlemise arenemist.

Eesti- ja maailma kultuurinäidete vaatlemise kaudu õpitakse nägema ja hindama kunsti ja muusika mõju ühiskonnale ja üksikisikule. Praktiliste tegevuste kaudu toetatakse õppija (argi)loovust ning arendatakse probleemilahenduoskusi ja edenevad õppija kinesteetilised oskused. Kunsti ja muusikaga tegelemine julgustab õpilast olla avatum, otsusekindlam ja julgem, et muutuv maailmas toime tulla.

Kõrvuti vaadelduna toetavad kunst ja muusika teineteist ning aitavad selgemini näha tervikpilti ja ühiseid eesmärke ja kattuvaid teemasid. Näiteks teater (muusika-, sõna-, tantsuteater) või kaasaja kunsti- ja muusikasuunad.

3. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Kunst ja muusika lõimivad valdkonnaüleselt mitmete õppeainetega toetades üldpädevuste saavutamist teistes õppeainetes. Valdkonnaülene lõimumine toimub sisu osas kõige tihedamalt ajaloo ja kirjandusega. Lõimimine toimub näiteks ühistes õppekäikudes, teemapäevades ja loovtegevustes.

Kunstiainete õppimine toetab enim kultuuri- ja väärtuspädevuste ning enesemääratluspädevuse kujunemist. Erinevate enese väljendamise vormide kasutamine aitab arendada suhtlus- ja sotsiaalset pädevust. Praktiliste ülesannete planeerimine, ettevalmistamine,

läbiviimine ja tagasisidestamine toetavad ettevõtlikkuspädevust. Õpipädevuse kujunemist toetab iseseisvate tööde tegemine, erinevate tehnoloogiavahendite kasutamine tunnis ja iseseisvas töös arendab digipädevust.

Läbivate teemade käsitlemine toetab õpilase suutlikkust muutuvas ühiskonnas hakkama saada ning omandatud teadmisi ja oskusi rakendada. Näiteks praktiline kunstidega tegelemise mõju vaimse tervise hoidmise kontekstis või erinevates infoväljades orienteerumine ja tehnoloogia-vahendite teadlik kasutamine.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingutest teiste õppeainetega ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega ning muutustega ühiskonnas;
- 3) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja -võimeid ja kasutatakse erineva raskusastmega ülesandeid; vajadusel pakutakse õpiraskustesse sattunud õppijale õpituge;
- 4) taotletakse, et õpilase õpikoormus on mõõdukas ja kursuse jooksul ühtlaselt jaotunud;
- 5) võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, suunatakse võtma vastutust oma õppimise eest;
- 6) kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust ja koostööd soodustavaid tegevusi, seostatakse õpitavat igapäevaeluga;
- 7) kasutatakse mitmekülgseid õpikeskkondi: linna- ja virtuaal-keskkonda, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, jm; arendatakse digioskusi;
- 8) seostatakse õppesisu nii Eesti kui ka maailma kultuuri näidetega.

5. Hindamine

Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu ning kooli kehtestatud hindamisjuhised.

Põhikoolis on kunstiainetes rõhk praktilistel tegevustel, olulisel kohal on jooksev panustamine ainesse ja tööprotsessi. Hindamise käigus saavad õpilased jooksvat tagasisidet oma individuaalse arengu kohta ning kursuse käigus ja lõpus on õpilasel võimalus enda tööd analüüsida.

Õpilasele on kursuse alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse töö sisu kõrval ka töö korrektset vormistust, keelekasutust ja õigekirja.

Kunstiainetes üksikuid töid numbriliselt ei hinnata vaid kasutatakse punktisüsteemi, kus iga tegevus on määratud kindla punktisummaga. Kokkuvõttev hinne kujuneb jooksvate tegevuste eest antud punktide kokku liitmisel.

6. Õppekeskkond

Õppekeskkonda kujundades lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest. Et kunstiained tegelevad muuhulgas paljuskki väärtushinnangutega ning muutustega ühiskonnas ja inimestes, on oluline luua eelkõige turvaline õpikeskkond. Mis toetub üksteisest lugupidamisele, erinevuste aktsepteerimisele ning märkamisele ja heatahtlikkusele.

Füüsilise õppekeskkonna tagab kunstiainete õppimiseks kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud vajaminevate töövahenditega. Füüsilise õppekeskkonna juurde kuuluvad ka tehnoloogia vahendid (arvuti, kõlarid, videoprojektor) õppe läbiviimiseks ja võimalus õpilaste töid eksponeerida. Kooli raamatukogusse kuulub ka valik erialast teatmekirjandust. Õpe toimub ka linnaruumis, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ning mujal.

11.6.2 Gümnaasium

Ainevaldkonna üldosa

1. Valdkonnapädevused

Kunstiainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on äratada valdkonna vastu huvi ning väärtustada nii kohalikku kui maailma kultuuri kui olulist osa inimtegevusest.

Gümnaasiumi lõpuks õpilane:

1) väärtustab Eesti ja maailma kultuuri;

- 2) teadvustab kunstide mitmekesisust ning muutumist ajas ja kohas;
- 3) mõistab kunstide rolli nüüdisaegses ühiskonnas ning võrdleb kultuuriliste ilmingute sarnasusi ja erinevusi;
- 4) väljendab ja analüüsib oma seisukohti ja emotsioone suuliselt, kirjalikult ja läbi praktiliste tegevuste ja on lugupidav erinevate arvamuste suhtes;
- 5) saab hakkama digipõhises õppes ja on avatud kuid kriitilise hoiakuga erinevates infoväljades toimetades.

2. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Valdkonna eesmärgiks on kunstiainetes suhtes huvi äratada ja avatud meelt kujundada ning toetada õppijate väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatiavõime ja kriitilise mõtlemise arenemist.

Vaadeldakse kunste professionaalsete kõrgkultuuride loomingu kaudu ja mõtestatakse kultuuri rolli ühiskonnas laiemalt. Mõtestamine toimub läbi isikliku kogemuse kunsti vaatlemisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel. Kunsti läbi tunnetades kasvab õppijas esteetiline tundlikkus teda ümbritsevas, eri meeltega kogetava maailma suhtes.

Praktiliste tegevuste kaudu toetatakse õppija (argi)loovust ning arendatakse probleemilahendusoskusi ja edenevad õppija kinesteetilised oskused. Kunsti ja muusikaga tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ja eneseväärikust ning julgustab olla avatum, otsusekindlam ja julgem suutmaks muutuvast maailmast toime tulla.

Kunst ja muusika on lõimitud kolme kursusena perioodide ja/või teemade kaupa.

Eriaspetsiifikast lähtuvalt on olemas selged erisused nii kunsti ja muusika keeles ja sisus. Valdkonnasisene lõiming tugineb aga kunsti ja muusika kokkupuute -punktidele ja ühiste eesmärkidele kuna on piisavalt baasmõisteid, mille kaudu saab kunsti ja muusikat koos vaadelda. Kõrvuti vaadelduna toetavad kunst ja muusika teineteist ning aitavad selgemini näha kultuuri laiemat samas ühest mõju üksikisikule ja ühiskonnale.

3. Valdkonnaüleline lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Kunstiained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes õppeainetes. Valdkonnaüleline lõimumine toimub sisu osas kõige tihedamalt sotsiaaalainetega (ajalugu, ühiskonnaõpetus, valikained) ja kirjandusega. Lõimingut

saab teostada erineva mahu ja vormiga õppetegevuste või õpiülesannete näol näiteks õppekäigud ja projektid, loovtegevused ja sündmuste korraldamine.

Kunstiainete õppimine toetab enim kultuuri- ja väärtuspädevuste ning enesemääratluspädevuse kujunemist. Suhtlus-, sotsiaalne- ja kodanikupädevus avalduvad enese väljendamise erinevate vormide (suuline, kirjalik, visuaalne) pidevas kasutamises. Erinevad praktilised tegevused, nende planeerimine, ettevalmistamine, läbiviimine ja tagasisidestamine toetavad ettevõtlikkuspädevust ja konkreetsest õpiülesandest tulenevalt ka matemaatika ja tehnoloogiapädevust.

Kuna osa õppest toimub virtuaalkeskkonnas ja iseseisvalt arenevad nii digipädevus kui oskused enda õppimist ise mõtestada, juhtida ja analüüsida (õpipädevus).

Läbivaid teemasid käsitletakse nii valdkonnasiseselt kui -üleselt erinevas vormis ja mahus õpiülesannete teostamise või olemasolevate endiste või praeguste kultuuride vaatlemise ja mõtestamise kaudu. Näiteks kunstidega tegelemise positiivne mõju eneserefleksioonis ja vaimse tervise hoidmise kontekstis. Või orienteerumine erinevates meedia- ja infoväljades ja digitaalne suhtlus igapäevases õppetöös.

4. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingutest teiste õppeainetega ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arengutega ning muutustega ühiskonnas;
- 3) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja -võimeid ja kasutatakse erineva raskusastmega ülesandeid; vajadusel pakutakse õpiraskustesse sattunud õppijat õpituge;
- 4) taotletakse, et õpilase õpikoormus on mõõdukas ja kursuse jooksul ühtlaselt jaotunud;
- 5) võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi, mõtestatakse ja analüüsitakse õppimist, suunatakse võtma vastutust oma õppimise eest;
- 6) kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi, seostatakse õpitavat igapäevaeluga ja tuuakse näited valdkonnasisestest aktuaalsetest probleemidest;
- 7) kasutatakse mitmekülgseid õpikeskkondi: nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid, arendatakse digioskusi ja kriitilist mõtlemist erinevates infoväljades liikumisel;

8) kasutatakse mitmekesisist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkonda, virtuaalkeskkonda, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, jm;

9) seostatakse õppesisu nii Eesti kui ka maailma kunsti ja rahvakultuuri näidetega.

5. Hindamine

Hindamise aluseks on gümnaasiumi riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavades esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised.

Hindamise käigus saavad õpilased jooksvat suulist ja kirjalikku tagasisidet oma individuaalse arengu kohta ning kursuse käigus ja lõpus on õpilase võimalus enda tööd analüüsida.

Õpilasele on kursuse alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse töö sisu kõrval ka töö korrektset vormistust, keelekasutust ja õigekirja.

Olulisel kohal on õpilase huvi ja jooksev panustamine ainesse: oma aega planeerides võtab õppija ise vastutuse enda arengu ja õpingute eest. Õpetaja toetab õpilast tema eesmärkides. Kunstiainetes üksikuid töid numbriliselt ei hinnata vaid kasutatakse punktisüsteemi, kus iga tegevus on määratud kindla punktisumaga. Kokkuvõttev hinne kujuneb jooksvate tegevuste eest antud punktide kokku liitmisel.

6. Õppekeskkond

Õppekeskkonda kujundades lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest. Et kunstiained tegelevad muuhulgas paljuski väärtushinnangutega ning muutustega ühiskonnas ja inimestes, on oluline luua eelkõige turvaline õpikeskkond. Mis toetub üksteisest lugupidamisele, erinevuste aktsepteerimisele ning märkamisele ja heatahtlikkusele.

Füüsilise õppekeskkonna tagab kunstiainete õppimiseks kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud vajaminevate töövahenditega. Füüsilise õppekeskkonna juurde kuuluvad ka tehnovahendid õppe läbiviimiseks (arvuti, kõlarid, videoprojektor) ja võimalus õpilaste töid eksponeerida. Kooli raamatukogusse kuulub ka valik erialast teatmekirjandust. Õpe toimub ka linnaruumis, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ning mujal.